

ԱՍՏԵԻ ԼԱԻՐԵՆԹԵԻ ԽՈՐՀՐԱԿՅԵՅՈՒՆ ՍՈՒՐԻՈՅ ԵՒ ՏԱՐԱՏԱՆԵՐԶԱՆԻ ԶԱՐԳԱՅՈՒՄՆԵՐՈՒՆ ԸՈՒՐՉ

Երկուշաբթի, 16 Սեպտեմբեր 2019-ին, Սուրիոյ նախագահ Պաշար ալ Ասատ ընդունեց Սուրիոյ մէջ Ռուսիոյ նախագահ Վլատիմիր Փութինի յատուկ բանագնաց Ալեքսանտր Լաւրենթիւնը եւ անոր ընկերակցող պատուիրակուիները:



Սուրիոյ նախագահութեան պաշտօնական կայքին համաձայն, Լաւրենթիւնը եւ Գոլոմ Գոլոմ Ասատ Ասթանայի հովանաւոր երկիրներուն միջեւ տեղի ունեցած խորհրդաժողովին օրակարգը, յայտնելով, որ Ռուսիա ջանք չի խնայեր

տագնապի լուծման բոլոր խոչընդոտները վերացնելու եւ Սուրիոյ պատերազմին վերջ տալու համար:

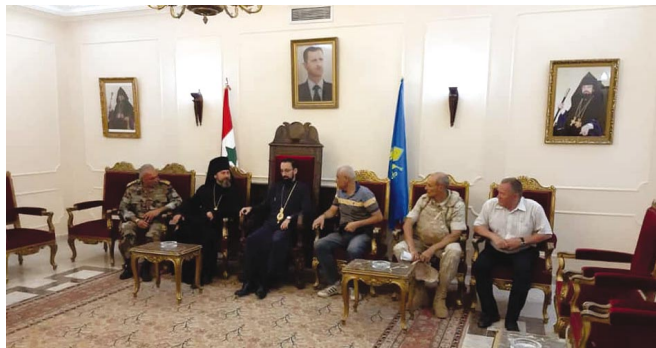
Հանդիպումին ընթացքին կողմերը անդրադարձան Սուրիոյ եւ տարածաշրջանի վերջին զարգացումներուն: Ռուսական պատուիրակուիները շեշտեց, որ Սուրիոյ եւ Ռուսիոյ ռազմավարական կայուն բարեկամութենէն մեկնած, Մոսկուա պատրաստ է Դամասկոսի հետ գործակցութիւնն ու գիտնորական գործողութիւնները շարունակելու՝ մինչեւ Սուրիոյ ամբողջական ազատագրումը:

Այս շրջագիծէն ներս, լրատուական աղբիւրներ հաղորդեցին, որ կողմերը համաձայնած են նաեւ սահմանադրական յանձնախումբին անդամներուն շուրջ, սակայն յանձնախումբին աշխատանքին շուրջ ցարդ որոշում չ'է գոյացած:

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՊԱՏՈՒՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԱՌԱՋՆՈՐԴ ՍՐԲԱՆ ՇՈՐ ԱՅՅԵԼԵՅ

Երկուշաբթի, 16 Սեպտեմբեր 2019-ին, գիտնորական պատասխանատուները եւ կրօնաւորները բաղկացած ռուսական պատուիրակութիւն մը Առաջնորդ Սրբազան Խորայցելեց:

Ազգային Առաջնորդարանէն ներս տեղի ունեցած հանդիպումին սրբազան հայրը նախ ծանօթացուց Բերիոյ Հայոց Թեմի աշխատանքները, յիշելով որ Հալէպէն մինչեւ ծովափի, ճեգիրէի շրջան եւ այլուր, Սուրիոյ բոլոր նահանգներուն մէջ Համայնքի դպրոցները, եկեղեցիները կանգուն են ու կը գործեն: Համայնքը ապահով պայմաններու մէջ



կ'ապրի շնորհիւ սուրիական խիզախ բանակին:

Սրբազան հայրը խօսեցաւ նաեւ Սրբոց Քառասնից Մանկանց Մայր եկեղեցւոյ վերանորոգութեան եւ ՆՍՕՏՏ Արամ Ա. Կաթողիկոսին ձեռամբ վերօծման մասին: Ապա անդրադարձաւ Հալէպի ընդհանուր կացութեան, երկրէն ներս իսլամ-քրիստոնէայ համերաշխ գոյակցութեան, վեր առնելով Սուրիոյ վստահալուծ նախագահ տոքթ. Պաշար ալ Ասատի կարեւոր դերը սուրիական ընկերութեան բոլոր բաղադրիչներու խաղաղ գոյակցութեան եւ երկիրը պաշտպանելու պայքարին մէջ:

Սրբազանը բարձր գնահատեց Ռուսիոյ դերը սուրիական տագնապի աւարտին, խաղաղութեան հաստատման եւ մարդասիրական օժանդակութիւններուն մէջ:

Իրենց կարգին, պատուիրակութեան անդամները մօտէն հետաքրքրուեցան հայ համայնքի ներկայ կացութեամբ, իրենց գորակցութիւնը յայտնեցին համայնքին, դիտել տալով որ կը նախատեսուի մօտօրէն Սուրիոյ յաղթանակը խորհրդանշող յուշարձանի մը տեղադրումը ռուս-սուրիական միատեղ ջանքերով:



Առաջնորդարան
 Բերիոյ Հայոց Թեմին

Տալէպ, 15 Սեպտեմբեր 2019

ՆՍՕՏՏ
 Արամ Ա. Կաթողիկոս
 Մեծի Տանն Կիլիկիոյ
 Առթիւ

Վեհափա՛ն Տէր,
 Խոր ցաւով իմացանք ձեր մօր՝ Տիրամայր Լուսին Բէշիշեանի մահը: Արդարեւ, շատ դժուար է մերձաւորի մը՝ մանաւանդ ծնողի մը առջակետ բաժանումը, բայց դարանակալ ու անողոք մահը ժամանակ չունի եւ խտրութիւն չի դնէր, անխնայ կը հարուածէ, անակնկալօրէն՝ անմխիթար ձգելով շրջապատը:

Սակայն այս պարագային մխիթարական այն է, թէ հանգուցեալ տիրամայրը խորագոյն ձեռով ապրեցաւ իր ծնած, սնած եւ դաստիարակած, ապա Հայ Եկեղեցւոյ ընծայաբերած Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Վեհափառ Հայրապետ զաւկին պատիւը, եւ վստահաբար հիմա հոգին երկնային լոյսերուն մէջ կը ննչէ:

Վեհափա՛ն Տէր,
 Անձնապէս, յանուն Բերիոյ Հայոց Թեմի Ազգ. Երեսփոխանական Ժողովին, Ազգ. Կրօնական Ժողովին, Ազգ. Վարչութեան, Թեմի Ազգ. Իշխանութեան եւ թեմական ժողովուրդին, կը բաժնենք ձեր մեծ վիշտը, Ձերոյ Սրբազնութեան եւ ձեր ընտանեկան պարագաներուն կը փոխանցենք մեր խորագգաց ցաւակցութիւնները: Ամենաբարին Աստուած թող հանգուցեալ տիրամայրը արդարներու շարքին դասէ եւ երկնքի արքայութեան արժանացնէ, իսկ ձեր բոլորը Սուրբ Հոգիով մխիթարէ:

Յիշատակն արդարոց, օրհնութեամբ եղիցի:

Մաղչելով ի համբոյր Ձեր Օծեալ Ս. Աջոյն
 Արդիարար
 Մասիս Եպս. Զօյունան
 Առաջնորդ Բերիոյ Հայոց Թեմին

Մասիս Եպս.

ՄԱՆԱԶԻ

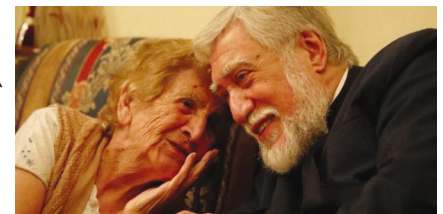
ՆՍՕՏՏ Արամ Ա. Կաթողիկոս
 խոր ցաւով կը գուժէ իր մօր՝

ՏԻՐԱՄԱՅՐ ԼՈՒՍԻՆ

ՔԷՇԻՇԵԱՆԻ

(ծնեալ Գոֆթիկեան, 1928, Ալեքսանպոլէթ)

մահը, որ պատահեցաւ Շաբաթ, 14 Սեպտեմբեր 2019-ին:



ՀՅՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳԵՐԱԳՈՅՆ ՄԱՐՄԻՆԸ ԿԸ ՃԱԿԱԿՅԻ ՆՍՕՏՏ ԱՐԱՄ Ա. ՎԵՉԱՓԱՌԻՆ՝ ՍԻՐԵԼԻ ՄՕՐ ՄԱՇԸ

Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութեան Հայաստանի Գերագոյն Մարմինը իր վշտակցութիւնը կը յայտնէ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոս Արամ Ա. Վեհափառին եւ հարազատներուն, սիրելի մօր՝ տիկին Լուսին Բէշիշեանի մահուան առիթով:

ՀՀԴ Հայաստանի Գերագոյն Մարմին



Խմբագրական

ԱՄՐԱՊՆԴԵԼ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ԳՈՐԾԱՌՈՒԹԻՒՆԸ

21 Սեպտեմբերը՝ Հայաստանի անկախության վերականգնումի տօնը, հպարտութիւն ներշնչող տօն է իւրաքանչիւր հայու համար:

Հայաստանի Հանրապետության վերահաստատումը ոչ միայն երաշխիքը պիտի հանդիսանար մեր երկրին զարգացման ու յառաջընթացին, այլև միջազգային ընտանիքին հետևող տարաբնույթ յարաբերութիւններու մշակման, ինչ որ քաղաքական, տնտեսական, մշակութային նոր հորիզոններ պիտի բանար ԽՍՀՄ-ի տարիներուն լոկ խորհրդային երկիրներու փակ շրջագծին մէջ գործող մեր երկրին դիմաց: Անկախութեան հետ, սակայն, այլ հարցեր ծառանալ սկսան անկախ Հայաստանին ու անոր բնակչութեան դիմաց:

Երկրի իշխանութեան հասած շրջանակներուն մօտ պետական մտածողութեան զարգացումը դանդաղ զարգացում ապրեցաւ, համեմատաբար յաջողական իշխանութիւններու մեկնատիրական ձգտումներուն:

Պետական հաստատութիւններու գործառնութիւնը, երկրի տնտեսական քաղաքականութիւնը ակնկալուած կշռոյթով չզարգացան, որովհետեւ պետական մտածողութիւնը տեղի տուաւ իշխանութեան հասնելու եւ հասնելէն ետք, գայն ամրապնդելու պերճանքին դիմաց:

Տարիներու ընթացքին ընդդիմութիւնը փորձեց ընդգծել երկրի ազգային քաղաքականութեան կարմիր գիծերը, քննադատելով իշխանութիւններուն ընթացքը լուծումներ առաջարկել, սակայն իւրաքանչիւր իշխանութիւն իր լծակներու լաւագոյն օգտագործումով փորձեց ու կը շարունակէ փորձել լուսանցքի մէջ պահել ընդդիմութիւնը, փոխանակ ականջ տալու անոր ձայնին, խթանելու երկխօսութիւնը:

Ներկայ իշխանութիւններու օրով ժողովուրդը խանդավառութիւն ապրեցաւ՝ յուսալով երկիրը ձերբագատուած տեսնել հատուածական մտածելակերպի աւերիչ ազդեցութենէն եւ պետական մտածողութեան ապագայատեսիլ քաղաքականութեան բարիքները վայելել:

Սակայն պետական կառավարման համակարգի փոփոխութիւնները, դատական համակարգին նկատմամբ նկատելի ճնշումները, երկրի տնտեսութեան դանդաղաբայլ զարգացումն ու փոխարէնը պետական համակարգէն ներս շարունակուող հրաժարականները կրկին լուսարձակները բացին իշխանութեան լծակներու ամրապնդման ուղղուած քաղաքականութեան վրայ:

28 տարիներու ընթացքին կուտակուած սխալները բնականաբար մէկ օրէն միւսը պիտի չարբագրուին: Այդուհանդերձ, լուծման առաջնորդող քայլերը ցարդ աներեւելի կը մնան: Փոխարէնը ազատ խօսքի կաշկանդումը, հասարակութեան բեւեռացման առաջնորդող քայլերն ու նախկին իշխանութիւններու թերութիւններու լարերուն վրայ անվերջ նուազը տիրող կը դառնան:

Քսանութամեայ անկախ Հայաստանը կարիք ունի պետական կառավարման հայեցակարգի, ուր ամրապնդուած պիտի ըլլան պետական հաստատութիւնները, ոչ թէ իշխանութեան լծակները, երեւելի պիտի դառնան տնտեսական զարգացման ծրագիրներն ու դատաիրաւական համակարգի անկախութեան փաստերը:

Դեպի ժողովրդավարութիւն անցումը այլ ելք չունի: Անկախութեան հանրաքուէով ու պայքարով ազատութիւն նուաճած մեր ժողովուրդը արժանի է ազատ, անկախ ու ժողովրդավար երկրին բարիքները վայելելու:

«Գ.»

-Սուրիոյ նախագահ Պաշար ալ Ասատ հրապարակեց 2019-ի /20/ թուականի հրամանագիրը, ըստ որուն նախքան 14 Սեպտեմբեր 2019 գործուած ոճիրներուն համար դատապարտեալներուն ներում պիտի շնորհուի:



Սուրիոյ արդարութեան նախարար Յիշամ Շաար յայտնեց, որ ներման հրամանագիրին մէջ նկատի չեն առնուած երկրին դաւաճանողներն ու լրտեսները:

Շաար աւելցուց, որ հրամանագիրին հրապարակումէն անմիջապէս ետք, Սուրիոյ բոլոր նահանգներու ոստիկանական բաժանումներէն պահանջուած է անոր անյապաղ գործադրումը:

-Մինչ զինեալ ահաբեկչական խմբաւորումներ կը շարունակեն արգելք հանդիսանալ Իտլիպի բնակիչներուն Ապուտիուր մարզասիրական միջանցքէն դուրս գալուն, պատկան մարմիններ այլազան միջոցներ կ'որդեգրեն քաղաքացիներուն համար Իտլիպէն ապահովել ելք տրամադրելու եւ զանոնք զինեալ ահաբեկչական խմբաւորումներու սպառնալիքներէն փրկելու համար:



-Երկուշաբթի, 16 Սեպտեմբեր 2019-ին, Անգարայի մէջ տեղի ունեցաւ Ալեքսանայի հովանաւոր երկիրներուն խորհրդաժողովը, որուն եզրափակիչ հաղորդագրութեան մէջ յիշուեցաւ. «Ռուսիա, Թուրքիա եւ Իրան շեշտեցին Սուրիոյ Հանրապետութեան գերիշխանութեան, անկախութեան եւ տարածքային ամբողջականութեան պահպանումը»:



Անոնք հաստատեցին ՏԱՀԵՇ-ի եւ «Ճապիհաթ ալ Նուրա»-ի զինեալ ահաբեկչական խմբաւորումներուն դէմ պայքարի գծով գործակցութիւնը շարունակելու կարեւորութիւնը, ինչպէս նաեւ միջազգային ընկերութեան աջակցութիւնը սուրիացի տեղահանուածներուն տունդարձի ապահովման:

-Երկուշաբթի, 16 Սեպտեմբեր 2019-ին, ՍԱՆԱ հաղորդեց, որ հացահատիկի արտադրութեան եւ առեւտուրի ընկերութիւնը 900.000 թոն տեղական ցորեն ապահոված է:



Ըստ գեկոյցներու, այս տարի ցորենի եւ գարիի բերքը բարելաւուած է: Արտադրանքը հասած է շուրջ 2,2 միլիոն թոնի: Նախորդ տարի արտադրութիւնը 1,2 միլիոն թոն կը հաշուէր:

ՀՈԳԵՅԱՆԳԻՍ
Բարձր հանդիսապետութեամբ՝
Բերիոյ Հայոց Թեմի Բարեջան Առաջնորդ
Գերաշնորհ Տ. Մասիս Սրբ. Եպս. Զօպուեանի

ՀԱՆԳՈՒՅԵԱԼ ՏԻՐԱՄԱՅՐ ԼՈՒՄԻՆ ԶԵՇԻՇԵԱՆԻ
մահուան առիթով,
հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Կիրակի, 22
Սեպտեմբեր 2019-ին, յաւարտ Ս. եւ Անմահ Պատարագին,
Սրբոց Քառասնից Մանկանց Մայր եկեղեցւոյ մէջ

Յետ հոգեհանգստեան արարողութեան, Առաջնորդ Սրբազան Հայրը
ցաւակցութիւնները պիտի ընդունի Ազգ. Առաջնորդարանի դահլիճէն
ներս:

Հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Բերիոյ Հայոց Թեմի
բոլոր եկեղեցիներուն մէջ:
Զրաւիրուած են մեր ժողովուրդի զաւակները ներկայ գտնուելու
եկեղեցական արարողութեանց եւ բաժնելու Մեծի Տանն Կիլիկիոյ
Գահակալ ՆՕՏՏ Արամ Ա. Վեհափառ Հայրապետի մեծ վիշտը եւ
մատուցելու վերջին յարգանքը:



ՀՅՂ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳԵՐԱԳՈՅՆ ՄԱՐՄԻՆԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Վերջին ամիսներին, անդրադառնալով դատաիրաւական համակարգի շուրջ ծաւալուող իրադարձութիւններին, մեր մտահոգութիւնն էինք յայտնել քաղաքական իշխանութեան կողմից դատարանների և դատաւորների նկատմամբ ճնշումներ գործադրելու անթոյլատրելիութեան վերաբերեալ:

Ազգային ժողովի նախագահի արտահերթ ելոյթ-կոչը և ԱԺ «Իմ Զայլը» խմբակցութեան ղեկավարի յայտարարութիւնը ոչ միայն եկան հաստատելու մեր մտահոգութիւնը, այլև ամրագրելու այն իրողութիւնը, որ իշխող քաղաքական ուժը որդեգրել է ամբողջական մենիշխանութեան հաստատման և սահմանադրական կարգի տապալման ուղին:

Հանրային պահանջի անուան տակ, իսկ իրականում առաջնորդուելով սեփական շահերով՝ պետութեան հիմքը կազմաքանդող, երկրում անհանդուրժողականութիւնն ու ցնցումները խորացնող այս վարքագիծը ոչ մի աղէրս ունի ժողովրդավարութեան հետ:

Դատական համակարգի իւրացման նպատակադրումը անհամատեղելի է երկրին այդքան անհրաժեշտ դատաիրաւական համակարգի բարեփոխումների հետ:

Դաշնակցութիւնը, լինելով հայ ժողովրդի ներկայի և ապագայի համար պատասխանատու քաղաքական ուժ՝ Հայոց պետականութեանը սպառնացող ներկայ ընթացքը գնահատում է խիստ վտանգաւոր:

Իշխանութեան օրէնսդիր և գործադիր ճիւղերին կոչ ենք անում դադարեցնել հակասահմանադրական ընթացքը և զերծ մնալ հակապետական գործողութիւններից:

Կոչ ենք անում դատաւորներին՝ հաւատարիմ մնալ սահմանադրութեամբ իրենց վերապահուած արդարադատութիւն իրականացնելու առաքելութեանը:

Երկրի ապագայի համար յանձնառու քաղաքական ուժերին և հանրութեանը կոչ ենք անում համախմբուել իրական ազգային օրակարգերի շուրջ:

Համարժեք քայլերով և գործողութիւններով հակազդելու ենք իշխանութիւնների բոլոր այն ծրագրերին, որոնք խաթարելու են երկրում Սահմանադրական նորմերի ամբողջականութիւնը և ներհասարակական կայունութիւնն ու զարգացումը:

ՀՅՂ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳԵՐԱԳՈՅՆ ՄԱՐՄԻՆ 16.09.2019

Լուրեր Հայաշխարհին

ԻՇԽԱՆ ՍԱՂԱՔԵԼԵԱՆ. «ԻՇԽԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ԿԸ ՓԱՓԱՔԻ «ԽԱՄԱՃԻԿ»Ի ՆՄԱՆ ԴԱՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՀՀԴ Գերագոյն Մարմինի ներկայացուցիչ Իշխան Սաղաթելեան Tert.am-ի հետ զրոյցի ընթացքին ակնարկելով Ազգային ժողովի նախագահ Արարատ Միրզոյեանի և ԱԺ «Իմ Զայլը» խմբակցութեան՝ 17 Սեպտեմբերին կատարած յայտարարութիւններուն՝ Սահմանադրական դատարանի և ՍԴ նախագահ Հրայր Թովմասեանի լիազօրութիւններուն դադրեցման գործընթացի սկսման ըսաւ. «Ո՛չ Ազգային ժողովի նախագահը, ո՛չ խմբակցութեան ղեկավարը նման լիազօրութիւն և իրաւասութիւն ունին»:

Ան շեշտեց, որ շատ յստակ է, թէ իշխող քաղաքական ուժը կ'ընթանայ դատական իշխանութիւնը իւրացնելու հակաօրինական ճամբով, որ անընդունելի է և դատապարտելի: «Իրենց յայտարարած ժողովրդավարական և իրաւական երկրին մէջ չի կրնար նման հողովոյթ տեղի ունենալ: Իշխանութիւնը, ընդհանրապէս, կ'ուզէ «խամաճիկ»ի նման դատական համակարգ ունենալ, և ատիկա կը կատարէ հանրային պահանջին, ժողովրդավարութեան, արդարութեան հաստատման կարգախօսներով», ըսաւ ան:

Իշխան Սաղաթելեան նաեւ անդրադարձաւ «Իմ Զայլը» խմբակցութեան պատգամաւոր Տիգրան Ուլիխանեանի Ազգային ժողովի մեծամասնութեան կողմէ որդեւ պաշտօնէսի լիազօրութիւնները դադրեցնելու վերաբերեալ հողովոյթի սկսման մասին յայտնելէ անմիջապէս ետք տուեալ անձը պետք է հրաժարական տայ. «Ի հեճուկս Ազգային ժողովին գործող պաշտօնէսայ չի կրնար ըլլալ և վերջ: Հրայր Թովմասեան պիտի չպաշտօնավարէ և վերջ: Յոյս ունիմ՝ ինքնակամ կը հեռանայ. տակաւին կրնայ», յայտնեց ան:

«Ասիկա լիտիութեան դրսեւորում էր: Ժողովուրդը իրենց այդ աթոռը չէ տուած, որ ըսեն՝ «մեր դէմ խաղ չկայ, ինչ որ ուզենք, կրնանք ընել», և ժողովուրդին անունով ընեն իրենց ուզածը: Այդ աթոռը գործ կատարելու, ժողովուրդին ու պետութեան առջեւ ծառայած խընդիրները լուծելու համար է, և ոչ թէ նման մեծամիտ ու լկտի յայտարարութիւններ կատարելու», շեշտեց Իշխան Սաղաթելեան:

Յիշեցնենք, որ 17 Սեպտեմբերին ԱԺ նախագահ Արարատ Միրզոյեան խորհրդարանին մէջ հանդէս եկաւ յայտարարութեամբ՝ անդրադառնալով Սահմանադրական Դատարանին և վերջինիս շուրջ ստեղծուած իրավիճակին: Աժ նախագահը, յատկապէս, դիտել տուաւ. «Ես կը կարծեմ, որ ՀՀ ԱԺ-ը, որպէս ՀՀ ժողովուրդի օրինական և ղեկավար ներկայացուցիչ և առաջնային հովանաւորութեամբ օժտուած միակ քաղաքական հիմնարկ, Սահմանադրութեամբ իրեն վերապահուած լիազօրութիւններով իր

դիրքորոշումը պիտի արտայայտէ ՍԴ հարցերուն և իրավիճակին մասին»:

Աժ «Իմ Զայլը» խմբակցութիւնը 17 Սեպտեմբերին տեղի ունեցած փակ նիստով յայտարարեց, որ ՍԴ նախագահ Հրայր Թովմասեանի լիազօրութիւնները դադրեցնելու գործընթաց պիտի սկսի, որպէս իմք



ունենալով վերջինիս կողմէ կարգապահական խայխտումը:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՆՎՏԱՆՊՈՒԹԵԱՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹԵԱՆ ՏՆՕՐԷՆ ԱՐԹՈՒՐ ՎԱՆԵՅՆԱՆ ՀՐԱԺԱՐԱԿԱՆ ՏՈՒՄ

Ազգային Անվտանգութեան Ծառայութեան (ԱԱԾ) տնօրէն Արթուր Վանեցեան իր հրաժարականը ներկայացուց և յայտարարեց, որ ստեղծուած ներկայ իրավիճակին մէջ և յառաջիկայի ընդհանուր պարունակին մէջ այս քայլը Հայաստանի Հանրապետութեան և ժողովուրդին ծառայելու նախընտրելի և ամենէն հիմնաւորուած տարբերակն է:

«Այս որոշումը ես առած եմ նոյնքան վստահ, որքան որ մեր երկրին համար բախտորոշ փուլի մը մէջ յօժարած էի Ազգային Անվտանգութեան Ծառայութեան տնօրէնի պաշտօնը ստանձնել: Մէկուկէս տարուան իմ գործունեութիւնը միշտ բոլորիդ ակնյայտ եղած է, և ամէն քայլ մէկ սկզբունքով առած եմ՝ հայրենիքն ու սպային պատիւը ամէն ինչէ վեր դասելով:

«Պետականաշինութիւնը իր տրամաբանութիւնը ունի՝ որոշումներու տարբերանշանութիւնը, գործողութիւններու յախուռնութիւնը, առաջնայինը երկրորդականէն, իսկ անցողիկը մնայունէն չտարբերելու գործելաճը այն ճանապարհը չէ, որ դէպի նպատակներու իրականացում կ'առաջնորդէ: Սա ընդհանրապէս սպային արժանապատուութեան հետ կապ չունի, սպային ուսադիրն ու զարգացումներու նման ընթացքը անհամատեղելի են: Իմ հրաժարականը թող ըլլայ «Կանգ ա՛ռ»ի սթափեցնող քայլ, մնացած բոլոր տարբերակներով պիտի յարթէ հայրենիքին հանդէպ պարտքը: Խաղաղութիւն ու անվտանգութիւն կը մտախոհեմ մեր երկրին», յայտնեց ան:

Այս մասին խօսելով՝ Հայաստանի վարչապետ Նիկոլ Փաշինեան հաստատեց, որ ինք ստորագրած է Վանեցեանը աշխատանքէն զերծ կացուցանելու միջնորդագիր, որուն վերաբերող հրամանագիր մը ստորագրած է նաեւ նախագահ Արմէն Սարգսեան:

Ն. Փաշինեան յայտնեց, որ այդ մէկը տեղի ունեցած է քանի մը քննարկումներու ընթացքին ԱԱԾ-ի տնօրէնին հետ և փոխադարձ համաձայնութեամբ: «Մենք քննարկած ենք պարուն Վանեցեանի հետագայ գործունեութեան քանի մը տարբերակներ, և այդ տարբերակները յառաջիկայ օրերուն ևս պիտի քննարկուին: Այս պահուն, կը կարծեմ, որ պարուն Վանեցեան կը կեդրոնանայ Հայաստանի ֆութպոլի ազգային հաւաքականը եւրոպայի առաջնութեան եզրափակիչին հասցնելու շատ կարեւոր, ազգային և պետական հարցին լուծման վրայ», դիտել տուաւ վարչապետը:

ՆԱԽԱԶՆՈՒԹԵԱՄ
Հալէպի Նահանգապետարանի Խորհուրդի
Բերիոյ Հայոց Թեմի ներկայացուցիչ՝
Մեր Մարիա Գաբրիելեանի

Համագործակցութեամբ
*Սիւլեմանիէի մասնաբաժնի տնօրէնութեան
*ՀԱԸՄ-ի Հալէպի Մասնաճիւղի Վարչութեան և Սլ.Խորհուրդին
*Ազգ Զարէն Եփփէ Ծեմարանին

ՄԱԵՐՈՒԹԵԱՆ ԱՐՇԱՄ

Կիրակի, 22 Սեպտեմբեր 2019-ին, առաւօտեան ժամը 8:00Էն սկսեալ:
Ողջունելի և շրջանի բնակչութեան մասնակցութիւնը:
Մաքրութեան աշխատանքը կը սկսի
Ազգ. Զարէն Եփփէ Ծեմարանի թաղամասէն:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՎԵՐԱՀԱՍՏԱՏՄԱՆ ՏԱՐԵՂՈՒՄԻՆ ԱՌԻՅՈՎ

ԻՍԿԱԿԱՆ ՀԱՅՐԵՆԱԿԵՐՏՈՒՄ՝ ԽՕՍՔԸՆ ՈՒ ԻՏԵԱԼԵՆ ԱՆԴԻՆ



Ս. Սահսրեգեան

Հայկական Չարթոնք, մշակութային և քաղաքական վերածնունդ, ստրկատիրական վիճակէ դուրս գալու, ինքնավարութեան պայքար, հուսկ յետոյ անկախ պետութիւն կերտելու կամք ու իրագործումներ: Ահա թէ ինչպիսի պատմական եղելոյթներու գումարն է Հայաստանի անդրանիկ հանրապետութեան արարումը, հանրապետութիւն՝ որ ունեցաւ նուազ քան 3 տարուան կեանք, սակայն հաստատեց այնպիսի ամուր հիմքեր, որոնց վրայ կոթողուեցաւ 1991-ին վերակախացած Հայաստանը: Արարող սերունդը ՊԵՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ արարեց, չտարուեցաւ անհատներ լուսարծակաւորելու մոլուցքով:

Ինքնապաշտպանութեան կռիւներ, ֆետայական շարժում, կամաւորական գունդեր, Սարդարապատ ու գուգահեռ ճակատամարտեր, որոնցմէ ծնունդ առաւ վիրաւոր հանրապետութիւնը, շուտով *ընդարձակեց* իր սահմանները, աւելի ուշ ներշնչման աղբիւր դառնալու համար 20-րդ դարու վերջերուն վերածարձարձութեամբ Արցախեան պահանջատիրութեան ու ազատամարտին, որ մեր նորագոյն պատմութեան մէջ արձանագրեց լուսաւոր ու արիւնոտ էջեր, հայութեան բերաւ անկախ պետականութեան վերահաստատումը եւ, անդրանիկ հանրապետութեան օրինակին հետեւողութեամբ՝ հայապատկան հողերու ազատագրում, ստալինեան անարդար որոշումներու սրբագրութեան երթի մեկնարկ:

Բուռ մը հայրենիք, անոր սահմաններուն մէջ ապրող բուռ մը ժողովուրդն ու աշխարհացրիւ հայութիւնը օր աւուր կ'ապրին հպարտութեան առիթներ, սակայն նաեւ կը տատանին տազնապէտքով վիճակներու միջեւ, անհասանելի յոյսով, որ ներքին, շրջանային ու միջազգային ազդակները բերեն լաւ հովեր, չէզոքացնեն բացասական փոթորիկներու ազդեցութիւնները, ներքին ու արտաքին կարողականութիւնները լարուին ի խնդիր հայրենիքի բարելաւման ու ընդարձակման, ի խնդիր ամբողջական Հայաստանի պատգամին իրականացման:

28 տարի առաջ, երբ Հայաստանի ժողովուրդը բացարձակ մեծամասնութեամբ քուէարկեց ի նպաստ անկախութեան վերականգնումին, գիտեր նաեւ, որ ինք կը ժամանա անդրանիկ հանրապետութեան օրերուն իրականացած արժէքներն ու պատգամները, որոնք այլապէս կաթիլ-կաթիլ գոյառած էին նախորդ տասնամեակներուն ու դարերուն. եւ ատիկա թափ տուաւ պահանջատիրական ու արդարատենչութեան գործին: Կյոյ արժէքները իրողապէս, եթէ ոչ՝ յակասեալ անուանե, պահպանուած էին

խորհրդային տարիներուն, այլապէս, չէինք ունենար Արցախեան Շարժում ու չէինք հասներ վերակախացումի...: Այսօր, երեք տասնամեակ ետք, դարձեալ հպարտանալու պատճառներ ունինք, անկախ անկէ, թէ իրագործումները իշխանական ո՞ր «հոսանք»-ին օրերուն տեղի ունեցած են: Երկրի մը կեանքը անխուսափելի շարունակականութիւն է, հոգ չէ թէ որոշ շրջանի մը իրականացած գարգացումն ու յառաջխաղացքը կրնան դանդաղիլ, կրնան արձանագրուիլ անբաղձալի եղելոյթներ, ինչպէս եղաւ խորհրդային տարիներուն՝ որոշ գետիներուն վրայ, սակայն բարեփոխաբար՝ ոչ բոլոր կալուածներուն մէջ...: Այլ խօսքով, Հայաստանի անկախութիւնը հիմնադրողներն ու անկախ պետականութիւնը վերականգնողները արդար պահանջներ ունին մեզմէ, գալիքներէն, եւ այդ ակնկալիքները չեն կապուած մէկ անձի, մէկ կուսակցութեան, կուսակցապետի կամ խմբաւորումի: Հարցը ազատ, անկախ եւ արդար պետականութեան ամրացման առաջադրանքն է. իսկ թէ իշխանաւոր մը կամ վարչակարգ մը որքանո՞վ կը մարմնաւորէ այդ առաջադրանքը՝ կախեալ է անոր իրագործումներէն: Այլապէս, պէտք չէ մոռնալ, որ Ստալին մը, Իտիկ Կրիմ Տատա մը, Ռապրոթ Մուկապէ մը եւ նմաններ ալ իշխանաւոր էին...

Մօտաւորապէս մէկ ու կէս տարիէ ի վեր, Հայաստան կ'ապրի՝ յետ-վերակախացումի նորագոյն փուլը, որ սկիզբ առաւ «Թաւշեայ յեղափոխութեամբ» եւ երկիրը նետեց դրական ու նուազ դրական գարգացումներու յորձանքի մը մէջ: Անկախութեան տօնին առիթով, շատ պիտի խօսուի մասնաւորաբար այս նորագոյն ժամանակաշրջանին մասին, ինչ որ արդար է եւ բնական, որովհետեւ մարդս առաւելաբար կը տարուի իր ապրած անմիջական ժամանակաշրջանի իրադարձութիւններով, իսկ իշխանութեան ղեկին գտնուողը հակամետ է գովաբանելու իր իրագործումները, լուսանցքայնացնելու անցեալի այս կամ այն փուլը. սա կը ստեղծէ համապատասխան հակադարձութիւններ, իսկ տեղեկատուութեան քարոզչական մեքենաները պատրաստ են ջուր բերելու հակադիր ջաղացքներուն...:

Կարելի՞ է բացարձակ առարկայականութեամբ դիտարկել ու գնահատել նորագոյն փուլը, երբ մէկ կողմէ արդարօրէն յառաջ կը մղուի այն տեսակետը, թէ նոր իշխանութիւնը տակաւին բաւարար ժամա-

նակ չէ ունեցած հունի մէջ դնելու բարեշրջական ծրագրերը, իսկ միւս կողմէ կը մատնանշուի, որ անցած ժամանակամիջոցը պէտք էր բաւարար ըլլար լուծում բերելու գոնէ կարգ մը անմիջական հարցերու, մինչդեռ սպասուած տեղաշարժերը կը մնան սահմանափակ, իսկական բարեշրջումներ ալ... կը նսեմացուին, կը խլացուին քաղաքականացուած քարոզչութեան փոթորիկին մէջ:

Ըստ կարելոյն՝ առարկայականութիւնը կը թելադրէ, որ պահ մը մեր աչքերը հեռացնենք օր աւուր գարգացող բանավեճերէն, եւ կարգ մը իրականութիւններ տեսնենք իրենց պարզագոյն եւ բնական բովանդակութեան մէջ, իր դրական ու բացասական երեսներով:

«Թաւշեայ յեղափոխութիւն»ը ճամբայ էլաւ յստակ յանձնառութեամբ մը, նպատակ դնելով բարեկարգել երկրին տիրապետող անարդար ընթացքը, հետեւեալ՝ մենաշնորհներու եւ չարաշահումի: Գաղտ-



նիք չէր, եւ սա բազմիցս բարձրաձայնուած է, որ Հայաստանի վերակախացումէն ետք, եւ ո'չ միայն երկրորդ ու երրորդ նախագահներու օրերուն, մենաշնորհները, պաշտօնի չարաշահումները, կաշառակերութիւնը, անարդար որոշումներ եւ կիրարկումներ բացակայութիւն չարձանագրեցին հայրենիքի կեանքէն: Իրականութիւններէն մէկն էր փոքր թիւով անհատներու եւ որոշ ընտանիքներու անարդար հարըստացումը (այսօր մոռցուած են այն նախարարներն ու պետական այրերը, որոնք հարստութիւն կուտակեցին եւ օր մըն ալ իրենց շունչը առին օտար երկինքներու տակ), ժողովուրդի մեծամասնութեան աղքատացումը, տնտեսական ու մշակութային նահանջներ, արտագաղթ: Այդպէս էր, որովհետեւ խորհրդայիններու ստեղծած դրութիւնը դիմակափոխուած էր եւ ստացած՝ օրինակի համար՝ «ազատ տնտեսութիւն» անունը. սա գործնական թարգմանութեան արժանացաւ, երբ իշխանաւորներն ու անոնց անմիջական շրջապատը ազատ գագաին... սեփական գրպանները ուռեցնելու: Ժողովուրդը 2018-ի շարժումին մէջ առողջ զգացումով մը տեսաւ փըրկութեան լաստ մը եւ գօրակցեցաւ անոր. ճամբայ էլաւ վերջին 1.5 տարուան պատմութիւնը:

Այսօր, իրողական ի՞նչ պատկերով կը ներկայանայ մեր հայրենիքը, որուն ուղղուած են համայն հայութեան աչքերն ու ակնկալութիւնները: Եթէ մասնակի փորձով որոշ իրականութիւններ դիտենք քարոզչականին եւ զգացականին տուրք

չտալու մօտեցումով, կրնանք աւելի յստակ պատկերացում ունենալ:

«Իմ Զայլը» խմբակը երբ իշխանութեան հասաւ, կատարեց յայտարարութիւններ, տուաւ խոստումներ, արձակեց մեղադրանքներ ու ըրաւ այնտաճանաչումներ, որոնց հիման վրայ գործի լծուեցաւ նոր խմբակով: Բնական պէտք է նկատել, որ իր նախորդ իշխանութենէն հեռացնող խմբակ մը երբ ձեռք կը բերէ երկրի մը ղեկը, կ'աշխատի իր ծրագիրներուն իրականացման ատակ նկատած մարդիկը մտցնելու աշխատանքի տարբեր ոլորտներու դաշտերը, իսկ եթէ ատակները բաւարար չեն, կը դիմէ վստահելիներ տեղաւորելու քայլին: Եւ ահա, նոր իշխանութիւնը իր այդ «բնական իրաւունք»ն ու ձեռք բերած հեղինակութիւնը ի գործ դրաւ, կազմեց նախ՝ համախոհական կառավարութիւն մը, որ ըստ իր պատկերացումին, աւելի՛ լաւ պիտի կիրարկէր իր առաջադրանքները: Յաջորդ կարեւոր փուլը եղաւ նոր խորհրդարանի ընտրութիւնը. իշխանաւոր խմբակը ապահովեց աթոռներուն գեր-բացարձակ մեծամասնութիւնը, խորհրդարանական ընդդիմադիրներուն շարքին դասեց իր երէկի անմիջական գործակիցները եւ իրեն յարողները, իսկ խորհրդարանէն դուրս մնացին այլ ընդդիմադիրներ ու համախոհներ: Ստեղծուած վիճակին մէջ, դռները բացուեցան հակադրութիւններու եւ հակաճառութիւններու դիմաց: Վերջերս աւելի յաճախ կը խօսուի իշխանաւոր խումբին ու անոր համակիր ընդդիմադրութեան մէջ ծագող ճեղքերու մասին. այս բոլորը բնական երեւոյթներ են իրենց զիրենց ժողովրդավար նկատող երկիրներու մէջ, պայմանաւ որ չեն քողարկէր որոշ հատուածի մը կամ ղեկավարի մը... մենատիրական դիտաւորութիւնները:

Այսօրուան իրողական պատկերը սեղմ գիծերով կը ներկայանայ հետեւեալ ընդհանուր պատկերով. կայ խմբաւորում մը, որ ընտրութեանց ճամբով մեծամասնութիւն է, իրեն կը վերապահէ, ինչպէս պիտի ըլլար որեւէ տեղ՝ իշխանութեան բոլոր թեւերուն տիրապետութիւնն ու հակակշռումը: Որեւէ օրէնքի որդեգրման համար, ան պէտք չունի համակիր կամ ոչ-համակիր ընդդիմադիրներու քուէին: Խորհրդարանէն ու գործադիրէն ետք, դատական-իրաւական թելին վրայ հակակշիռ հաստատելու ճիգը բացայայտ է: Նոյն միտումը ակնհայտ է նաեւ այլ մարզերու մէջ, ըլլա՛յ տեղական վարչամեքենաներու, ըլլա՛յ կրթական համակարգի եւ այլ ոլորտներու, մինչեւ իսկ Արցախի պարագային:

Խորհրդարանէն դուրս կանգնած կուսակցութիւններն ու խմբաւորումները եւս կը ներկայացնեն երկու գլխաւոր հոսանք. անոնք՝ որոնք համակիր են իշխանութեան եւ պատրաստ են գօրակցելու-ծափահարելու անոր բոլոր քայլերը, իսկ երկրորդ հոսանքը մեղմ կամ սուր ընկալաւորութիւններով կը դիտէ իշխանաւոր խմբակին իւրաքանչիւր քայլը: Միջին գիծ մը, բանականութեան ու հաւասարակշռութեան կը

Սկզբ՝ էջ 4

չերով հրապարակ եկողները կը մատուցին խլութեան ու լուսանց- քայնացման, որքան ալ որ անոնք բարձրաձայնեն ՊԵՏԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ամրակայման հրամայականը, կարողականութեանց միջեւ համե- րաշխ գոյակցութիւն ու մրցակցու- թիւն ստեղծելու հրաւերները:

«Թաւշեայ յեղափոխութենէն» աւելի քան 1,5 տարի ետք, յետա- դարձ ակնարկ մը այսօր դիտողը կը դնէ աւելի ամուր խարխիւի վրայ, երբ ան կ'ըսէ, թէ պէտք է գտնուեր, պէտք է գտնուի ձեւ մը, որ հայրե- կիքի կեանքին ու զարգացման նա- խանձախնդիր ուժեր գործնապէս մասնակցութիւն ունենան երկրի կեանքին մէջ, մասնաւոր, որ հայ- րենիքն ու անոր սեւեռող հայութիւնը կը դիմագրաւեն ներքին, շրջանային ու միջազգային սուր մարտահրա- վերներ (անոնց մանրամասնութե- անց մէջ մտնելը շատ պիտի ըն- դարձակէ այս ակնարկին հորիզո- նը): ձեռքերու, ուղեղներու եւ կարող- ականութեանց աւելի լայն ներ- գրաւումը՝ այս մարտահրաւերներուն դիմագրաւումին մէջ, պիտի ընդար- ձակէ պատասխանատուութիւն կրողներուն խարխիւն ու միջոցնե- րը, երկիրը դուրս պիտի բերէ այն կէս-ամլացող հակադրութիւննե- րէն ու բանավեճերէն, որոնք, ինչպէս կը տեսնենք, ամէն քայլի ու նախա- ձեռնութեան մէջ կը տեսնեն քաղա- քական մասնակի շահեր, դիտաւո- րութիւններ ու հակառակորդ մեր- ժելու տրամադրութիւն: այս ակ- նարկութիւնը չ'երթար միայն իշխա- նաւոր խմբակին, այլ նոյնքան մըն ալ՝ խորհրդարանական ու արտա- խորհրդարանական խմբաւորում- ներու: Բիւզ անդակաւ վեճի նիւթ կը դառնան միւսեւ իսկ այնպիսի հար- ցեր, ուր տարրական բանականու- թիւնը կրնայ արագ եւ դիւրին լու- ծումներ բերել:

Իշխանութիւնն ու անոր կողքին կանգնողները կը հաւաստեն, որ իրենք քայլ առ քայլ յառաջ կը տա- նին արդարութեան, հաւասարութե- ան, ժողովրդավարութեան եւ փոստիւթեան հետքերը դարմանե- լու իրենց ծրագիրները, պարբերա- բար կը հրապարակեն փաստեր, վի- ճակագրութիւններ ու վկայութիւն- ներ, իսկ հակադիր ճակատը կը պըն- դէ, որ խօսքը, խոստումներն ու ներ- կայացուող փաստարկները լիովին համապատասխան չեն իրականութե- ան, նահանջն ու անկումը կը շա- րունակուին, նոյնքան մըն ալ ար- տագաղթը: Հակաճանաչութիւններէն բարձրացող աղմուկը այնքան տի- րական է հրապարակին վրայ, որ իշխանութեան արձանագրած յա- ճաքաքայլերը կը կորսուին անոր ազ- դեցութեան տակ: Օրինակ, ո՛չ ոք կ'անդրադառնայ այն իրականութե- ան, որ Հայաստանի դրամը վե- րիվայրումներու չ'ենթարկուիր, ինչ որ ինքնին «չերմալա»-ցուցակիչ է, կամ կարելի եղաւ որոշ չափով դէմ կանգնել Հայաստանը հակաի- րանեան կառքին լծելու փորձին: Ընդդիմադիրներուն յառաջ քշած հիմնաւորումներէն մէկն ալ այն է,

որ կարելի չէ անտեսել անցեալ տասնամեակներու իրագործում- ներն ու արձանագրուած յառաջըն- թացը, մինչեւ իսկ եթէ իշխանու- թիւնը արդարօրէն կ'աշխատի հաշու- տուութեան բերել չարաշահող- ներու փոքրաթիւ «փաղանգ» մը, որովհետեւ այլապէս, եթէ դէպքերու բնական զարգացումի անիւր այն- պէս մը թաւալի, որ մօտիկ կամ հե- ճաւոր ապագային նորեր գան իշ- խանութեան, անոնք ալ պէտք չէ ունենան այսօրուան դրական զարգա- ցումները արհամարհելու եւ անիւր գիտը նորովի կատարողի յաւակ- նութեան «խաղաքարտը»: Այլ խօս- քով, այդ փոքր փաղանգին պա- տանդ կը դառնան թէ՛ իշխանու- թիւնը եւ թէ՛ գայն քննադատողները:

Ո՛չ ոք կրնայ կամ պէտք է աչք փակել այն բեւեռացումին վրայ, որ ստեղծուած է մեր հայրենիքին մէջ: Սա ցաւալի իրականութիւն մըն է, ամիթ չի տար պահուցուելու մեր մատներուն ետին: Այս ճշմարտութե- ան ուղղակի աչքերուն նայիլը չի նշանակեր իշխանութեան համակիր կամ հակադիր դիրք ունենալ, այլ կը նշանակէ նախանձախնդիր ըլլալ պետութեան հզօրացման ու ան-



վտանգութեան: Բեւեռացումը ունի բազմաթիւ պատճառներ, սակայն ո՛չ մէկ արդարացում, որքան ալ որ ինքնարդարացումի դիմէ այս կամ այն կողմը: Հայրենիք ու ժողովուրդ կարելի չէ յառաջ տանիլ, կառավա- րել ու զարգացնել այսպիսի սուր բե- ւեռացումի ճամբով, ոչ ալ անոր պա- տասխանատուութիւնը միշտ դի- մացի կողմին վերագրելով: Հայրե- կիքն ու պետութիւնը կը մարմա- տրուին բոլորով իշխանաւոր, ընդ- դիմադիր թէ՛ կրաւորական չէզոքու- թիւն պահող:

Բեւեռացումին մէջ իրենց բա- ժինները ունին թէ՛ իշխանաւոր խըմ- բակը, թէ՛ գայն քննադատողները: Նպաստաւոր չէին իշխանութեան բարձրացուցած՝ «սեւի-ճերմակի», «յեղափոխականի-հակայեղափո- խականի» եւ այլօրինակ բնութա- գրումները: Ինչպէս որ անցեալի որոշ փուլերուն կային լեւոնական-հակա- լեւոնական, քոչարեանական-հակա- քոչարեանական, սերժակաւ-հակա- սերժակաւ «արեւելումներ», նոր «դարաշրջան»ն ալ ուրուագծեց փաշինեանական-հակափաշինեա- նական հոսանքներ, տարածում գտաւ սփիւռքի մէջ ալ, անկախ իւրաքանչիւրի բարձրացուցած ճիշդ կամ անճիշդ դրոշակներէն: Բեւեռա- ցումի խաղասեղանին կը դրուին միւսեւ իսկ Արցախն ու պաշտպա- նական ուժերը...: Քննարկումը եւ հակաճանաչութիւնը կը զարգանան ո՛չ թէ անպայման տուեալ հարցը իր

եութեան մէջ քննարկելու, դրական ու բացասական իրարմէ անջատե- լու, ի հարկին չոր գիտութեան եզ- րակացութիւններուն ակնշտալու, եւ ըստ այնմ եզրակացութիւններու հասնելու տրամաբանութեամբ, այլ՝ այնպէս մը որ իշխանութիւնը կամ ընդդիմադիրները ինչպիսի՞ քաղա- քական շահեր կրնար ապահովել հարցին քննարկման ստացած ըն- թացքէն: Որոշ հարց մը յանկարծ կը դառնայ հրատապ, քիչ ետք այլ հարց մը կու գայ գրաւելու անոր տեղը, առանց որ առաջինը լուծու- մարման գտած ըլլայ: Անցեալի իշ- խանաւորներուն ուղղուած քննա- դատութիւնները երբեմն կը հասնին հոն, ուր անոնք կը նկատուին աւելի վատ, քան... ազերին ու թուրքը: Նման արտայայտութիւններու կա- րելի է հանդիպիլ նաեւ ընդդիմա- դիր-այլախոհ բեւեռներու մօտ: Հա- մացանցային բեմերը անհակակշիռ ու անհակակշռեցիկ կերպով փոխա- րիւնած են պաշտօնական բեմերը, զանոնք ենթարկած են իրենց մակա- նին (այսօրուան աշխարհը այսպէս է- նի արդարացող չէ): Խօսքի ազա- տութեան իրաւունքը այնպիսի չա- րաշահութեան կ'ենթարկուի, որ... ամէն մարդ կը դառնայ քաղաքա- կան մասնագետ մեկնաբան, ոստի- կան, դատաւոր, նա- խարար կամ հակա- նախարար (կարծիք ունենալը մեղք չէ, սա- կայն ուրիշին կարծիքը ոտնակոխելը ուրիշ բան է): Մինչեւ իսկ պատ կը երաւ սփիւռքի կարգ մը կայաններէ հարցազրոյց վարող- ներ այս բեմը կ'իջեց- նեն տղմուտ վիճերու մէջ, զրոյցի հրաւիրողի մը հան- դէպ կը դրսեւորեն բանավիճողի ու դատապարտողի մօտեցում, մինչ- դեռ մամուլի տարրական սկզբունք- ներէն մէկն ալ այն է, որ հարցա- զրոյց վարողը առաւելաբար հայց տուող է եւ հարցեր արծարծող...: Տակաւին, իշխանութեան ջերմ ջա- տագով մը ատեն մը ետք կ'երեւի սուր քննադատի դիրքերու վրայ, սուր քննադատութիւններով հանդէս եկող «պատուհան» մը կը մեղմաց- նէ իր դիրքը: կը ստեղծուին նոր մեկ- նաբանութիւններ, ի յայտ բերելով, որ շահակցական հաշիւները վերա- դասաւորումներու ենթակուած են...: Այս բոլորին մէջ, կրկնենք, իմաստնանալու, ազնիւ պայքար մղելու եւ հակամարտութենէ դէպի տրամաբանական մրցակցութիւն, գործակցութիւն անցնելու, ժողովըր- դային գանգուածներուն կարծիքը ի՛նչպէս հաշիւի առնելու կոչերը կը խլանան, նման կոչեր ընողներն ալ կը դատուին... իտեալապաշտներու եւ իրականութիւններ չտեսնողի փաղանգին:

Յիշեալ վիճակը կարելի է հիմ- նաւորել բազմաթիւ օրինակներով, բաւականանալը մէկ քանին թուե- լով:

Իշխանութեան առաջին քայլե- րու օրերուն, բանակզիւրի ու չափա- զանցեալ հակադրութիւններու հող ծառայեց «կուտակային»ի օրինա-

գիծը, հիմա՝ արդէն մոռցուած: Չու- գահեռաբար, ծնունդ առին ու իրենց զարգացումները ապրեցան, կը շա- րունակեն ապրիլ Ռուսերէն Զոչարե- անի, Մանուէլ Գրիգորեանի ու նման «նախկիններ»ու վերաբերող դատական հարցեր, որոնք առատ առաղծ տրամադրեցին արդար ու անարդար մեկնաբանութիւններու, հակաճանաչութիւններու: Փաստօրէն, քաղաքական կեանքին արձագան- գող լրատու աղբիւրներուն մէջ ամէն օր «նախկիններ» ա՛յնքան տեղ կը գրաւեն, որքան չեն գրաւեր ժողովուրդը տագնապեցնող ու ան- լոյծ մնացող եական հարցեր: Մեր նպատակը դատաւորի դեր խաղալ չէ, սակայն չենք կրնար չ'մտախո- գուիլ այն մեկնաբանութիւններով, ըստ որոնց դատական, հանքերու եւ միւսեւ իսկ աղբիւրի հարցերը կրնան Հայաստանի դմները բանալ... ար- տաքին միջամտութիւններու առջեւ: Կարծեք թէ չենք կրցած հասնիլ մենք մեզ կառավարելու, մեր հարցերը մեր ածուին սահմաններուն մէջ մեր միտքին ուժով տնօրինելու ունակութե- ան...

Իրենց բովանդակութենէն շատ անդին գացող քաղաքական բանա- վեճի նիւթ ծառայեց դատա-իրա- ւական համակարգի բարեկարգ- ման առաջադրանքը: Ամրան ամիս- ներուն, յանկարծ հրատապ հարց դարձաւ Սեւանի ջուրերուն ապակա- նումի հարցը, յետոյ լուսանցք քուե- ցաւ եւ կեդրոնական հրապարակը գրաւեց Ամուլսարի բանավեճը: Մինչդեռ լուսանցքայնացուած են կամ մոռացութեան տրուած՝ Թեղու- տի, Չանգեղուրի եւ այլ հանքավայ- րերու շուրջ անցեալի բանավեճերն ու փակել-բաց պահելու տեսակե- տները: Միայն հպանցիկ ակնարկու- թիւն կը կատարուի ի՛նչպէս շա- հեկան այն հարցին, թէ երկրին բնա- կան հարստութիւններէն ձեռք բե- րուած շահերուն որքա՞նը կը համի երկիրին ու ժողովուրդին: Մոռցուած են եական այն սկզբունքները, թէ երկ- րի մը բնական հարստութեանց տե- րը՝ նոյնիսկ երկիրն է ու ժողովուր- դը: անոնք չեն կրնար ու պէտք չէ շահարկման դրուին այնպէս մը՝ որ շահին մեծ բաժինը երթայ փոքրա- մասնութեան մը կամ որոշ ընկերութե- ան մը (նա՛եւ Հայաստանի պա- րագային՝ առաւելաբար օտար ըն- կերութիւններու) գրաւանները: Եւ հոս արդէն գլուխը կը ցցէ Գաղափրին բացակայութիւնը: (Ամուլսարի պա- րագան հաւանաբար այլապէս ոմանց կը յուշէ «երջանկայիշա- տակ» Նայիրիտ-ին ու հիւլեական կայանին շուրջ 30 տարի առաջ պայ- թած բանավեճերն ու անոնց տնտե- սական-քաղաքական հետքերը...):

Թուարկումը շարունակելով, նշենք, որ քաղաքականացումի առատ նիւթ դարձան Երեւանի աղ- բերուն, Օփերայի վարիչին, պետա- կան համալսարանի այս կամ այն բաժանմունքի տնօրէնին, մարգա- յին կառոյցներու, ուսումնական հաս- տատութեանց պատասխանատու- ներու, անտառահատումի օրինա- կանութեան-ապօրինութեան, որ- սորդներու, ինքնաշարժներու երթեւե- կի կանոնաւորման եւ այլ «մասնա- կի-տեղայնական հարցեր»: Զարգա- **Շարժ. էջ 14**

15 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻՆ ՉՐԱՆՂ ՏԻՆՔ 65 ՏԱՐԵԿԱՆ Կ'ՈՒՍԱՐ

«Երկիր».- Պոլսահայ լրագրող, Թուրքիոյ մէջ հայերէնով եւ թրքերէնով տպագրուող միակ ամսաթերթի՝ «Ակօս»ի գլխաւոր խմբագիր Չրանղ Տինք 15 Սեպտեմբերին 65 տարեկան կ'ըլլար:

Չրանղ Տինք ծնած է 1954-ին Մալաթիա (Թուրքիա): 7 տարեկանին ծնողքին հետ Մալաթիայէն տեղափոխուած է Իսթանպուլ: Ուսումը ստացած է Պեճքեան վարժարանէն, այնուհետեւ՝ Սուրբ Իսա դպրեվանքէն: Աւարտած է



Իսթանպուլի պետական համալսարանի կենսաբանութեան (1978-ին) եւ փիլիսոփայութեան (1987-ին) բաժինները: Չինուորական ծառայութենէն ետք աշխատած է որպէս լրագրող: 1996-ին Իսթանպուլի մէջ հիմնադրած է «Ակօս» երկլեզու (հայերէն եւ թրքերէն) թերթը՝ նպատակ ունենալով ներկայացնել թրքահայութեան ծայրայեղ մեկուսացումը, դառնալ անոր խօսքի հարթակն ու իրաւունքներու պաշտպանը, հաշտարար օղակ հանդիսանալով հայ եւ թուրք ժողովուրդներուն միջեւ:

Հայոց Տեղասպանութեան հարցով հակադրուելով Թուրքիոյ պաշտօնական տեսակետին, - որուն համաձայն տեղի ունեցածը պատերազմական ժամանակներու բախումներու հետեւանք էր եւ ոչ թէ նպատակային կոտորած,- Տինք բազմիցս հալածուած է. 2005-ին դատապարտուած է 6-ամսեայ պայմանական բանտարկութեան:

Տինքը հայ-թրքական երկխօսութեան կոչ ուղղած է: Այդուամենայնիւ թշնամական վերաբերմունքը չէ յաջողած յաղթահարել: 19 Յունուար 2007-ին, Շիշլիի մէջ գտնուող «Ակօս»ի խմբագրատան առջեւ, ետեւէն գլխուն արձակուած երեք կրակոցներէ սպանուած է: Մարդասպանը հեռացած պահուն գոչած է՝ «կեանք»: Ինչ որ սպանութիւնը Թուրքիոյ մէջ սերմանուած ազգային ատելութեան հետեւանքով կատարուած ըլլալու ենթադրութիւնը կը հաստատէ: Սպանութիւնը իրականացնելու կասկածով ոստիկանութիւնը ձերբակալած է 17-ամեայ Օկին Սամաստը, որ առաջին իսկ հարցաքննութեան ընթացքին խոստովանած է իր մեղքը:

Տինքի սպանութիւնը բողոքի մեծ ալիք յառաջացուց Թուրքիոյ եւ արտերկրի մէջ: «Ես հայ եմ, ես Չրանղ Տինք եմ» կարգախօսով հազարաւոր մարդիկ փողոց ելան՝ ի պաշտպանութիւն Տինքի: Սպանութիւնը դատապարտող յայտարարութեամբ հանդէս եկաւ նաեւ Թուրքիոյ վարչապետը:

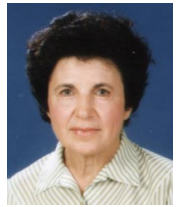
2005-ին Տինք Թուրքիոյ Մարդու իրաւունքներու պաշտպանութեան կազմակերպութեան՝ խօսքի եւ խիղճի ազատութեան, 2006-ին Գերմանիոյ «Շտեռն» ամսաթերթի հիմնադիր Յենրի Նանսենի՝ Մամուլի ազատութեան եւ լրագրողական խիղճութեան, Նորվեկիոյ՝ Մարդու իրաւունքներու պաշտպանութեան Պեռնսի անուան, 2007-ին, յետմահու՝ ՀՀ նախագահի եւ այլ մրցանակներու արժանացած է:

2007-ին ստեղծուած է Չրանղ Տինքի անուան միջազգային հիմնադրամը, որուն ջանքերով լոյս ընծայուած է անոր «Երկու Հարեան ժողովուրդներ» գիրքը: Հիմնադրամը ամէն տարի 15 Սեպտեմբերին՝ Տինքի ծննդեան օրը, միջազգային մրցանակաբաշխութիւն կը կազմակերպէ:

Տինքի անունով Ֆրանսայի Մարսել քաղաքին մէջ անուանուած է փողոց մը, իսկ Փարիզի մէջ՝ դպրոց մը:

2018-ին Իսթանպուլի քաղաքապետարանը Շիշլիի շրջանի Մեշրուքիթթ թաղամասի Սամանեւոյն փողոցը վերանուանած է Չրանղ Տինքի անունով:

ԱԶԳ. ՀԱՅԿԱԶԵԱՆ ՎՐԺ.-Ի ԱԿԱՆԱԿՈՐ ՀԻՒՐԵՐԸ



Էմմա Ազարիկեան

Մեր առօրեայ կեանքին մէջ որոշ պատեհութիւններ առյաւելտ կը դրոշմուին մեր յիշողութեան մէջ: Այդպէս էր, երբ Ազգ. Հայկազեան վարժարանէն ներս հիւրընկալեցինք հայրենի բանաստեղծուհի, գրագիտուհի, հանրային գործիչ տիկ. Սիլվա Կապուտիկեանը (ծնած 1919), որուն ընդունելութեան առիթով աշակերտութիւնը մէկտեղած էինք դպրոցի հանդիսարանը՝ «Ա. Ահարոնեան» սրահ, ներկայութեամբ այդ շրջանի հոգաբարձու պրն. Գր. Ըպրըքճեանի: Դպրոցի պաշտօնեաներս այդ շրջանի պատասխանատուներուն թելադրանքով համագետտ կը հազնէինք:

Նախ ուսուցչուհի մը կատարեց բացման խօսքը, ապա անունները տուաւ 2 աշակերտուհիներու, որոնք ասմունքեցին, յետոյ հրաւիրեց տիկ. Սիլվան, որ բեմ բարձրանալով իր խօսքը ուղղեց աշակերտութեան, թելադրելով տեր կանգնիլ մեր մայրենի լեզուին: Անխելահեղ ծափահարութիւններու ներքեւ սրահ իջնելով մեր անձնական յուշատետրերուն մէջ (autographe) քանի մը մաղթանք ալ արձանագրեց: Տնօրէնեան օրեր, մշակութային Կիրակի: Աշա-

«Անունս Արամ Է» ժողովածուին մէջ:

Իմացած էի նախօրոք, որ Ազգ. Առաջնորդարան պիտի ժամանէ, հետեւաբար յաջորդ առտու խանդավառութեամբ մեկնեցայ դպրոց: Բաւական ուշ իմացանք իր դպրոց այցելութեան մասին եւ պատշաճ կերպով ընդունեցինք մեծանուն հիւրը: Տնօրէն պահ էր: Ինչպէ՞ս յիշատակի նկար մը ունենայի... ակնթարթի մը մէջ նկարուեցանք:

Չիս առաւելաբար տպաւորած են



իր հետեւեալ միտքերը. «Աշխարհի երեսին անկարելի է գտնել այն ուժը, որ կարենայ խաթարել մեր ցեղը... փորձեցէ՛ք կործանել այդ ցեղը... տեսէ՛ք անոնք պիտի չապրի՞ն... փորձեցէ՛ք ջնջել այդ ցեղը...»:

Երբ փողոց իջնելով կը պոռայի գլխաւոր լուրը, արդեօք Հայաստանը չէ՞ր որ կը պոռար ինչպէս նաեւ իմ Հայաստանը: Անիծուած ըլլամ եթէ մոռնամ եւ չեմ կրնար մոռնալ»:

Յաջորդող տարիներուն, դպրոցական մեր առօրեան առաւել եւս հարստացաւ անակնկալ ժամանումով մեծանուն հայ գրողներու, որոնց տեսնելու պապակը ունէինք: Հայու թեկորներ էին անոնք, տարագրութիւնը տեսած եւ



կերտները ճամբեցին զինք դպրոցի քայլերգով: Հիւրը հրաժեշտ տալէն յետոյ սրտագին բարեմաղթութիւններով մեկնեցաւ:

Յաջորդ հիւրը աշխարհահռչակ գրագետ Ռուիլըմ Սարոյեանն էր, ծնած Ֆրեզսօ, Զալիֆորնիա, պիթիսցի ծնողքէ՝ 1908-ին: Շատ կանուխէն կորսնցնելով հայրը նետուած էր գործի ասպարէզ, ըլլալով լրագրավաճառ, հեռագրատան ցրուիչ, մինչեւ որ յաջողած էր ինքզինք ճանչցնել իբրեւ գրագետ եւ դասուիլ Ամերիկայի 5 մեծագոյն գրողներու շարքին:

Իր լաւագոյն թատերգութիւնը կը նկատուի «Ձեր Կեանքին ժամանակը»: Լաւագոյն վէպը «Մարդկային Կատակերգութիւն»ն է, որ մէկ տարուան մէջ 2 մրցանակ ապահոված է: Իր լաւագոյն պատմուածքները ամփոփուած են

ապրած գոյգ մտաւորականներ, որոնք մեզի համար փնտռուած գիրքերու հեղինակներ էին:

Անոնցմէ մին Մուշեղ Իշխանն էր՝ իսկական անունով Մուշեղ Ճենտերեճեան: Լիբանանահայ բանաս-



տեղծ, արձակագիր եւ գրական գործիչ: Ծնած էր Սիվրիհիսար 1913-ին, ուրկէ տարագրուած էր Դամասկոս, ստանալով իր նախակրթութիւնը, ապա անցած Կիպրոսի Մելգոնեան

Արձագանգ

«ԱԳԱՏ ԽՕՍՔԻ ԸՆԿԱԿՄԱՆ ՆԱԾԵՐ» («Գանձասար»ի գրութեան առիթով)



Միհրան Քիրտոզյան

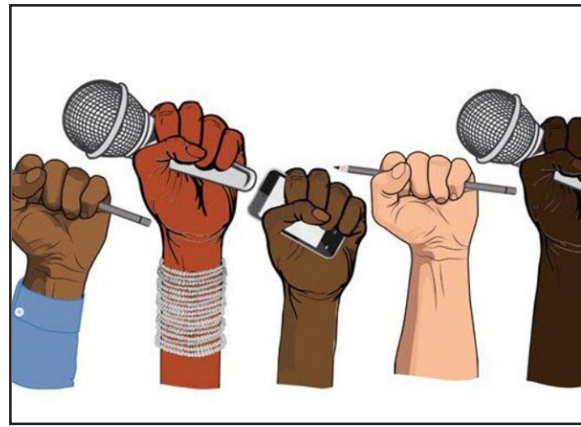
Քանի մը շաբաթ առաջ, «Ագատ Օր»ի թիւերէն մէկուն մէջ «Ագատ Խօսքի Ընկալման Զարգեր» խորագիրով յօդուած մը կարդացած էի՝ Զալէպի «Գանձասար» շաբաթաթերթէն արտատպուած, որ յայտնօրէն հրատարակուած էր իբրեւ «առաջնորդող» գրութիւն եւ որուն բովանդակութիւնը գուսա բարկութիւն մըն էր անոնց հանդէպ, որոնք կը վախճան ազատ խօսքէն կամ կը դժկամակին, երբ քննադատութիւններու հանդիպին: Այդ գրութեամբ պատշաճ կերպով կը բացատրուէր, թէ ինչո՞ւ օգտակար, նոյնիսկ անհրաժեշտ են ազատ խօսքն ու քննադատութիւնը հանրային կեանքի գարգացման ու առաջընթացին համար: Զոն կը նշուէր նաեւ, թէ խոտոր ու թերի երեւոյթներու մատնանշումը պիտի նպաստէ անոնց սրբագրումին եւ մամուլը պիտի վերադարձնէ իր բուն առաքելութեան եւ այլն...:

Ուշադրութեան արժանի այդ գրութիւնը կըրկնակի ուշագրաւ էր անոր համար, որ անիկա կու գար ոչ թէ ժողովրդավարութեամբ ու ազատախոհութեամբ համբաւեալ արեւմտեան աշխարհի գրիչներէ, այլ տառապող Զալէպէն...:

Արդ, երբ առաջնորդող գրութիւն մը կայ, կը նշանակէ, թէ քննելի օրակարգ կայ, որ այժմեական է: Ենթադրաբար կը նշանակէ նաեւ, թէ համահայկական մեր իրականութեան մէջ կարծրատիպ հեղինակութիւններ կան, որոնք հնարաւորութիւն ունին իւրովի մեկնաբանութեամբ մը իրենց կամքը պարտադրելու եւ վճռելու, թէ որ պարագային արտօնելի է ազատ քննադատութիւնը եւ որ պարագային արտօնուած չէ: Որով, «Գանձասար»ի այդ գրութիւնը կարելի է նկատել «պարտադիր» հրաւեր մը մամուլի գործիչներուն, յօդուածագիրներուն ու մտաւորականութեան, որ օրակարգը հրապարակային քննարկումի խնդիր դարձնեն, ազատ խօսքի դրական երեսներուն անդրադառնան եւ կամ՝ անոր ժխտական (եթէ կան) հետեւանքները մատնանշեն, որպէսզի յստակացուի, թէ ատոր մասին ընդհանրական տեսակետը ինչ է:

Զասկնալի է անշուշտ, որ խօսքը չի վերաբերիր խօսքի, անձնական վիրաւորանքներու ու անտեղի քննադատութիւններու, որոնց հրատարակութեան տեղ տալու-չտալու հարցը պարզ է, թէ կը լուծուի մամուլի պատասխանատուներու դատումով: Զոս, քննարկման առարկայ չի կրնար ըլլալ նաեւ քմայքը կարծրատիպերու, որոնք պետք է չեզոքացուին անպայման: Անոնք ընդհանրապէս կ'առաջնորդուին դիւանակալի (պիւրոկրատի) հոգեբանութեամբ եւ... կանխահոգութեամբ, որպէսզի որեւէ պատճառով չխախտին իրենց զբաղեցուցած պաշտօնները: Անոնցմէ

հանգամանաւոր դիրքերու վրայ գտնուողները թող իրենց նպաստը բերեն հանրային գործի այն մարզերուն մէջ, ուր իրենց ներկայութիւնը օգտակար կը համարուի եւ չմիջամտեն մամուլի աշխատանքներուն, որոնց համար ճշդուած պատասխանատուներ կան:



Եական փնտռուողը պիտի միտի գտնել պատասխանը այն հարցումին, թէ կարծիքի ազատ արտայայտութիւնը սահմանագիծ ունի՞, թէ ոչ: Եթէ ունի, ինչպէ՞ս կը սահմանուի, ուրկէ՞ կը սկսի եւ ո՞ւր կ'աւարտի անիկա:

Մեզի չի պակսիր գիտակցութիւնը, թէ շատ դժուար է, գրեթէ անկարելի՝ սահմանագիծ կանխորոշել ազատ կարծիքի համար ու գայն ենթարկել կաղապարի մը սեղմումին, ինչ որ պիտի նշանակէր արդէն ժխտումը «կարծիքի ազատութիւն» կոչուած յղացքին:

Ուրեմն, ի՞նչն է փնտռուածը: Կը պահանջուի, որ մամուլը դառնայ խայտաբղետ գաղափարներու սանձարձակ շրջագայութեան հանդիսարան, այնպէս ինչպէս ընկերային ցանցերն են:

Ո՛չ անշուշտ:

Գաղտնիք չէ, որ հանրային մեր կեանքին քիչ-շատ անչուած մտաւորականներ թէ յօդուածագիրներ կը կրեն կուսակցականի համագգեստ կամ ունին կողմորոշուածութիւն: Անոնք կոչուած են մտածում արտադրելու եւ ընդհանրական գործին մասնակից դառնալու իրենց մտածումներով, որոնք յաճախ չէ, պայման ալ չէ, որ համընկնին մարմիններու որոշումներուն ճշդած գործելակերպին: Եթէ պիտի խափանուի մտածումի արտադրանքը, ապա ուրեմն հարցական կը դառնայ յօդուածագիր մտաւորականի գոյութիւնը...:

Գաղտնիք չէ նոյնպէս, որ յատկապէս կուսակցական պատկանելիութիւն ունեցող յօդուածագիրներ թէ խմբագիրներ երկմտանքի մէջ կ'իյնան ամեն անգամ, որ գրիչ ձեռք կ'առնեն հան-

րային երեւոյթի մը մասին քննադատաբար (քննելով ու դատելով) տեսակետ յայտնելու համար: Տատամսանքը աւելի սուր բնոյթ կը ստանայ, երբ քննադատական խօսքը պիտի վերաբերի իրենց կուսակցութեան ընտրանքներուն այն մտավախութեամբ, թէ իրենց տեսակետերը ոչ միայն նկատուի պիտի չառնուին, - որ նուազագոյնն է եւ արդէն պայման ալ չէ, - այլ ատուք (յայտնուած մտածումները) եւ առանձնապէս իրենց խիստ դատապարտանքի ենթակայ պիտի դառնան կարգ մը շրջանակներու կողմէ:

Անկասկած, ազատ խօսքի ընկալման մէջ մեկնաբանութեան շփոթ մը կայ, ինչը պատճառ կը դառնայ, որ կարծիքի ազատ արտայայտութեան դէմ կեցուածքը արդարացուի, պատճառաբանուի սկզբունքային հիմքով ու ելակետով: Առաջ կը քննուի այն թեզը, թէ կուսակցական գրիչը յանձնառու գրիչ է, որով եւ իր այդ յանձնառութիւնը կը սահմանափակէ արտայայտուելու անոր ազատութիւնը եւ այլն: Զիմնական թեզն է ասիկա: Մնացեալ առարկութիւնները, թէ ամեն կուսակցութիւն ունի ներքին-ժողովական կառոյց ու միջավայր եւ մեքանիզմ, որոնց ճամբով որեւէ կարծիք կարելի է բարձրաձայնել ու տեղ հասցնել եւ այլն, թէեւ ճիշդ են, բայց անոնք ալ, վերջին հաշուով, կը ծառայեն մեր նշած հիմնական թեզը առաւել ամրացնելու նպատակին:

Զիմա, ինչ կը վերաբերի կուսակցականի մը յանձնառութեան:

Յաճախ կ'անգիտացուի, որ յանձնառութիւնը ազատօրէն կատարուած ընտրանք է, ինքնակամ ստանձնում, որուն մղում տուող ակերն են ենթակային կամքն ու գիտակցութիւնը: Յամքեցնել այդ ակերը, կղպանք դնել անոնց վրայ կը նշանակէ, որքան ալ տգեղ ինչէ բառը, գրաքննութիւն հաստատել, կը նշանակէ տակաւին ենթակային խել մտածումի ազատութիւնը, որով եւ անեացնել անոր յանձնառութիւնը՝ զինք վերածելով կամագուրկ ու անգիտակից անհատի: Այս տեսակետէն, շփոթանքի մէջ են նաեւ անոնք, որոնք յանձնառու կուսակցականը կը նոյնացնեն պատերազմող գիտութիւն հետ, որ գործելու-չգործելու ազատութենէ զրկուած է, իր արարքներուն տեղը չէ, կ'ընէ ինչ որ կը հրամայուի իրեն...:

Յանձնառու մարդը մտածողն է ու տագնապողը: Ան իր տագնապներն ու մտածումները քննադատաբար, քննելով ու ազատօրէն դատելով արտայայտուելու պարտքը ունի: Եւ այդ պարտքը կը թելադրուի իր ստանձնած յանձնառութենէն:

Իսկ ազգի ու հայրենիքի հանդէպ ազնիւ ու գիտակից մարդու յանձնառութիւնը գերակայ է ստանձնուած որեւէ ուրիշ յանձնառութենէ:

Զգո՛յ՛. յանձնառութեան չհակադրել մտածումի ազատութիւնը:

Կը կրկնենք, առիթ է ու այժմեական եւ նպատակայարմար, որ «Գանձասար»ի «Ագատ Խօսքի Ընկալման Զարգեր» առաջնորդող գրութեան շօշափած թեման հրապարակային քննարկման արժանանայ:

ԱԶԳ. ԶԱՅԿԱԶԵԱՆ...

Սկիզբ՝ էջ 6

հաստատութիւն, որմէ ուսումը շարունակած էր Պէյրութի Զայ Ճեմարանին, յետոյ Պրիւքսէլի համալսարանէն ներս: Այնուհետեւ նուիրուած էր գրական, ուսուցչական եւ խմբագրական գործունեութեան: Գլխաւոր գործերն են՝ «Զացի եւ Լոյսի Զամար», «Զացի եւ Սիրոյ Զամար», «Մնաս Բարով Մանկութիւն», ուր կը թրթռայ մարդկային խիղճը:

«Ընթոյշ, անկեղծ եւ ազնիւ զգացումներու եւ ասարած թախիծի ամպը կ'ընկերանար միշտ՝ Մ. Իշխանի քնարական տողներուն:

Բանաստեղծ Մ. Իշխանի սրտին մէկ թելը կը թրթռար հայրենիքի մէջ ապրող եւ ստեղծող մարդոց համար»:

Միւս այցելուն Կարօ Փօլատեանն էր, ծնած Մարաշ 1919-ին, իր ընտանիքին հետ ենթար-

կուած էր Մեծ Եղեռնի տեղահանութեան եւ հասած Տեր Չօր: Զրաջքով փրկուած ու հաստատուած էր Զալէպ, իսկ 1921-25 յաճախած էր Ազգ. Զայկազեան վարժարան ապա Ֆրանսիականներու Լիւսէն: 1929-ին մեկնած էր Ատիս Ապապա (Եթովպիա) եւ պաշտօնավարած էր որպէս ուսուցիչ, ապա Ֆրանսա եւ հաստատուած Մարսել:

Զամագայինի հրաւերով 1973-ին այցելած էր Պէյրութ եւ 7 տարի որպէս Կեդր. Վարչութեան գործավար տուած էր իր լաւագոյնը: Նոյն շրջանին ընկերացած էր Մ. Իշխանին, անոր յոբելեանական հանդիսութիւններուն առթիւ կազմակերպուած շրջապտոյտներուն ընթացքին՝ գաղութներուն մէջ ծանօթացնելով Մ. Իշխանի գրական վաստակը: Ի դէպ, Զալէպի մէջ Մ. Իշխանի նուիրուած հանդիսութեան որպէս գլխաւոր բանախօս Լիբանանէն հրաւիրուած էր Յ. Գեղարդ: Զանդիսութիւնը տեղի ունեցաւ Սինեմա Օկարիթէն ներս, խումբերամ բազմութեան ներկայութեան:

Կարօ Փօլատեան «Արեւելքի Տղաքը» վէպով մուտք գործած է հայ գրականութեան անդաստան եւ ծառայած հայ մշակոյթին զարգացման՝ մաս կազմելով հայ մշակութային կեանքի կազմակերպման գործին: Իր գլխաւոր գործերն են «Կը Զրաժարիմ Զայութենէն», «Արծիւները Անապատին Մէջ», «Կրակէ Շապիկ»:

Մուշեղ Իշխանի հետ Զալէպ այցելութեան ընթացքին հրաւիրուած է դասախօսելու երեք յաջորդական երեկոներ՝ «Ա. Ահարոնեան» սրահէն ներս, ներկաները մեծ հետաքրքրութեամբ հետեւած են անոր մտքերուն:

Այդ օրերուն, երբ Ազգ. Զայկազեան վարժարանի Տնօրէնութեան հրաւերով մտանք տնօրէնութեան սենեակ, հաճելի անակնկալը ապրեցանք տեսնելով գոյգ մտաւորականները՝ Մ. Իշխանն ու Կ. Փօլատեանը, որոնց հետ մտերմաբար գրուցեցինք, խմբակարգ մըն ալ ունեցանք: Մէկ անկթարթով յաւերժացուցինք այդ պահն ալ:

ԱՆԵԼ ՎԻԿԱԾԻ ՄԸ Թ-ԱՔՆՈՒԲԱԾ ԵԼՔԸ



Արշակ Կորյունյան

Խճողուած օրերու մէկն էր: Յաջորդ օրը քննութիւն պիտի յանձնէի: Աջ ու ձախ գնումներ ընելով ծախսեցի վերցուցած ամբողջ գումարս: Գրպանս կը մնար 50 սուրիական լիրա: Երբ ձեռքս գրպանս տարի *տայճեսթի* մը գնելու համար, անդրադարձայ, որ արդէն ճաշելու կ'երթամ՝ պետք չկար ուրիշ բան ուտելու:

Ճաշեցի, մրափեցի (մրափելու սովորութիւն չունիմ, բայց օր մը առաջ բաւարար չէի քնացած), արթնցայ եւ սկսայ վերաքաղա:

Ուշ գիշերին, երբ այլեւս գիտելիքները կողմէ մը կը մտնեն, ուրիշէ մը կ'ելլեն, արթուն մնալը ոչ միայն անելորդ է, այլեւ՝ վնասակար:

Քնացայ՝ առտու կանուխ արթննալու համար:

Արթնցայ եւ արթնցուցի: Քոյրս ալ պրովէի քննութիւն մը պիտի յանձնէր:

Ժամը 9:00-ին քննութիւնս պիտի սկսեր, բայց համալսարանին հեռաւորութիւնը նկատի առնելով՝ քառասուն վայրկեան առաջ պետք էր ճամբայ ելլէի:

Չեմ գիտեր, բոլոր ուսանողները, թէ միայն մենք՝ համալսարանականներս մինչեւ վերջին վայրկեան վերաքաղ ընելու սովորութիւն ունինք՝ բոլոր գրուածները պատճենահանելու մեր մտոյ պաստառին վրայ ու նախքան անոնց շոգիանալը՝ արտաբերելու քննութեան թուղթին վրայ:

8:20-ին կ'իջնեմ տունէն, ծնողքս կէս ժամ առաջ արդէն իջած է քրոջս հասցնելու համար: Ծեպընթաց քայլերով կը յառաջանամ, գիրքը ձեռքս՝ վերաքաղ ընելով: Կը մտմտամ.

-Մատիտս առի՞մը...

Ձեռքս գրպանս կը նետեմ, առած եմ:

Շարքը կ'ուզեմ շարունակել: Կը սկսիմ ստուգել ամեն ինչ: Բջիջայինս, գինուորական տետրակս, դրամապանակս...

Դրամապանակս...

Պարունակութիւնը չէի նորոգած...

Կը բանամ...

Չեմ սխալած...

50 սուրիական միայն... համալսարան երթալու փոխարժեքը: Երթալ առաջ վերադառնալու...:

Ճամբուն կիսուն եմ արդէն, վերադարձը անկարելի է, կ'ուշանամ:

Ճարահատ՝ ճամբաս կը շարունակեմ, այլեւս վերաքաղի մասին չեմ մտածեր, արժանապատուութիւնս պետք է փրկել:

Ելլելը կ'ելլենք, սակայն ինչպէ՞ս վերադառնալ...



Արդեօ՞ք մէկէ մը փոխ առնեմ, բայց մտերիմ մը կա՞յ: Ո՛չ, միևնաեմ այս դաշտին մէջ ու պայքարը միևնաեմ պիտի մղեմ:

Քալելով վերադառնալ: Մարդ Աստուծոյ... մէկ ժամ պիտի տեւէ, եւ այս կիզիչ արեւուն տակ, ջուր-քրտինք թափած պիտի հասնիմ դեղարան, այնտեղ ան-

լի յոգնելով՝ յաջորդ քննութեան պատրաստուելու համար ո՛չ ուժ, ոչ ալ ժամանակ պիտի ունենամ:

Կայծակները մէկ անգամէն կը շանթահարեն, կը ճեղքեն ամպերը, կը լուսաւորեն երկինքն ու երկիրը:

Իսկոյն կայծակի արագութեամբ յուշ մը լուսաւորեց միտքս:

Ամիս մը առաջ, երբ ես եւ դասընկերուիս կը վերադառնայինք համալսարանէն, հանրակառք բարձրացանք ու իրեն փոխարէն ես վճարեցի փոխադրավարձը: Երկինք ու երկիր իրար խառնեց դրամը տալու համար, բայց ես երկինքը իր, երկիրը իր տեղը դարձուցի, վրաս նետած դրամս ալ՝ իրեն:

Մինչդէռ ինք միջին լուծում մը գտաւ: Այդ օրերուն նոր հրապարակ իջած էր մետաղեայ 50 սուրիական լիրան, եւ ոչ բոլորը ունէին անկէ: Դասընկերուիս դրամապանակի մուր անկիւնէն գուրգուրանքով պահած հատ մը հանելով ըսաւ. «Եթէ պիտի չառնես, գունէ ասի առ ինձմէ քեզի որպէս յիշատակ»: Ժպտեցայ, չէի կրնար մերժել, անոր արժեքը իր գինին մէջ չէր, այլ ընտիր ըլլալուն: Առնելով դրամապանակիս մուր մէկ անկիւնը տեղադրեցի մետաղեայ դրամը:

Ահա՛, այդ անկիւնի փականքն է, որ հիմա վար կը քաշեմ ու դուրս կը հանեմ մետաղեայ 50 սուրիական լիրան՝ վերադարձի գումարս:

Բայց այդ մէկը յիշատակ է, իրաւունք ունի՞մ ծախսելու:

Մտահոգուելու առիթ չունէի այլեւս, արժանապատուութիւնս փրկած էի, բայց խիղճս հանգիստ չէր:

Որոշած էի ծախսել:

ՀՅ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԽՕՍՔԸ ԱՄՈՒԼՍԱՐԻ ՄԱՍԻՆ

Կարո Արմէնյան

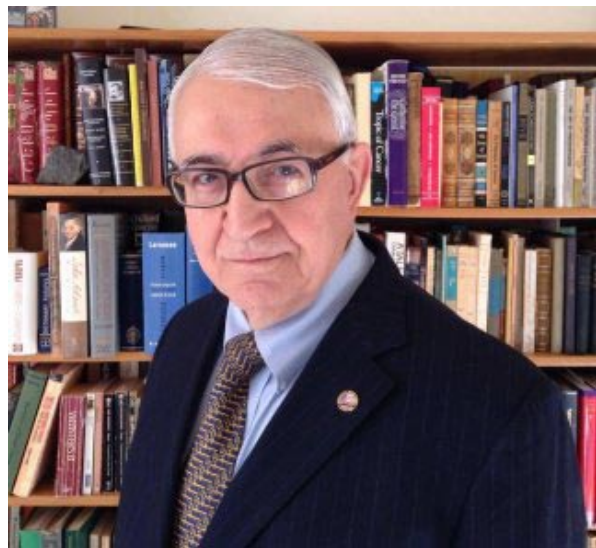
Կարդալ՝ Դաշնակցութեան փորձագիտական յանձնաժողովի եզրակացութիւնը («Ամուլսարի Հանրաքաղաքի Հիմնական Գործունէութեան Կարգը», ՀՀԴ Բիւրոյի Պաշտօնական Կայք, 13 Սեպտեմբեր 2019) Ամուլսարի ոսկեհանքի շահագործման բնապահպանական վտանգներուն եւ անոնց կառավարելիութեան հարցերուն մասին:

Թէեւ գեղոյցը կը վերաբերի բացառապէս Ամուլսարի ծրագրին, պետք է շեշտենք, որ այս խնդրով զարգացող բանավեճը չի կրնար անտեսել ընդհանրապէս հանքարդիւնաբերութեան ոլորտի համապատասխան բացերը Հայաստանի մէջ: Մեծ բացթողումներ գոյութիւն ունին այս մարզին մէջ եւ տասնամեակներու տեւողութեամբ կուտակուած եւ յետաձգուած մեղքեր: Ի վերջոյ կառավարութեան եւ հանրութեան սեղանին վրայ պիտի դրուի այս մեծ հարցը: Կարելի չէ Ամուլսարով ամուր փակել ապականութեան «դուռ»ը եւ միւս կողմէ ապիկարօրէն լայն բանալ «պատուհան»ները թոյլ տալով, որ հանքարդիւնաբերութեան անաւտանայն տերերը շարունակեն թունաւորել մեր բնաշխարհը:

Փորձագետինը հետեւեալն է: Մենք՝ որպէս հանրութիւն պետք է այժմէն դիտենք եւ տեսնենք, որ միւս հանքատերերը սարսափահար վիճակի մատնուած են Ամուլսարի քըննարկումներով... Յուսամ մատնանշումս յստակ է: Եթէ միւս հանքատերերը կը շարունակեն ապրիլ իրենց յանցաւոր երանութեան մէջ (ընդհանրապէս «ուղղորդել»ով կա-

ցութիւնը Ամուլսարը քաւութեան նոխազի դիրքերուն վրայ պահելու), կը նշանակէ, թէ այս ամբողջ բանավեճը կը ծառայէ միայն ու միայն հանրութիւնը խաբելու...

Այս իսկ պատճառով, կենսական է, որ ՀՀ հանրութիւնն ու Սփիւռքը մօտէն առնչուին Դաշնակցութեան տուած հեռատես



գնահատականներուն: Կացութիւնը կրնայ խաբող ըլլալ իր հաստատուած անցեալով, բայց ան չի դադարի ճգնաժամային ըլլալէ: Հայաստանը կրնայ սիրուն եւ ներշնչող ըլլալ հայրենակարօտ մեր ժողովուրդին համար, բայց ան կրնայ շուտով վերածուիլ հանքարդիւնաբերական աղետի գօտիի, եթէ այժմէն խորքային քննարկման չենթարկուի ամբողջութիւնը հանքարդիւնաբերական դաշտին: Այս գործին ներդրողները, - օտարագի կամ հայ, - հոս են ոսկիին համար միայն եւ ոչ՝ մեր երկրի բնութեան ու մեր ժողովուրդի առողջապահութեան: Մենք ենք տերը մեր երկրին եւ մեր հաւաքական ճակատագրին: Մենք ենք, որ տիրութիւն պիտի ընենք մեր մէկ ու միակ այգիին:

<p>ՀԲԸՄ</p> <p>-Լաթաքիոյ ՀԵԸ-ի «Կիլիկիա» պարախումբը շուտով պիտի այցելէ Հալէպ եւ Էլոյթ պիտի ունենայ 2 Նոյեմբեր 2019-ին:</p> <p>-Մենեկային նուագախումբի Տարեկան Համերգը տեղի պիտի ունենայ 20 եւ 27 Հոկտեմբեր 2019-ին:</p> <p>-«Արեգակ» մանկապատանեկան երգչախումբի փորձերը պիտի սկսին Հոկտեմբեր 2019-ին: Արձանագրութեան համար դիմել ՀԵԸ-ի քարտուղարութեան: Հեռ. 2114294:</p>	<p>ՀԵԸ</p>
---	-------------------

ԲԱՌԵՐՈՒ ԳԱՆՁԱՐԱՆԻՆ ՄԵՋ - 2

«ԳԻՄ» ԵՒ «ՔԷ», ԳԱՄԱՌ ՈՒ ԲԱՂԱՔ, ԲԱՐՈՉ ՈՒ ԳԵՅԵՆ

(Բ. մաս)



Լեւոն Շանոյեան

Թոյլ տուեք, որ «գաւառ»-ն ուսուում մը կատարեմ դէպի «քաղաք»: Այնքան գործածական այս բառը կը սկսի ու կ'աւարտի «ք»-ով: **Քաղաք:** Ամենքս ալ ծնած ու հասակ առած ենք քաղաքներու մէջ: Քաղաքացի՝ ենք: Քաղաքները մեզի հետ նոյնացած են, կամ՝ մեկը նոյնացած ենք քաղաքներուն հետ...: 1915-Էն առաջ արեւմտահայ մեր ժողովուրդին գրեթէ կէսը կ'ապրէր քաղաքներէ դուրս՝ գիւղական ու գաւառային շրջաններու մէջ: Մեծ եղեռնը ոչնչացուց արեւմտահայ գիւղը, քարտեզէն ջնջեց գայն իսպառ: Դայ գիւղին գունագեղ պատկերները, տոհմիկ բարքերն ու առօրեան քանդակուած մնացիլ լոկ գրականութեան էջերուն մէջ, - Դամաստեղ, Թլկատինցի, Մնձուրի, Վահէ-Յայկ: Միւս կողմէ սակայն, արեւելահայ ճակատի վրայ, բարեբախտաբար, դեռ կ'ապրի հայ գիւղը՝ Սիւնիքէն մինչեւ Գուգարք եւ Տաւուշ...:

Ինչպէ՞ս կազմուեր է սա «քաղաք» բառը: Արմատ բառ մըն է, թե՛ անհնչաւոր:

Մեծանուն Գրաչեայ Աճառեան իր «Արմատական Բառարան»-ին մէջ «քաղաք» բառը ներկայացուցած է առանձին բառայօդուածով մը, իբրեւ արմատ բառ, անոր կազմութեան վերաբերեալ տալով քանի մը անորոշ վարկածներ:

Ինծի շատ համոզիչ կը թուի սակայն Միսիթարեան երկը վարդապետաց «Յայկագեան Բառգիրք»-ին այն հպանցիկ նշումը, թէ «քաղաք» բառը յառաջ եկած է «քաղ» կամ «քաղէլ» արմատէն:

ԲԱՂԵԼ: Այսինքն՝ հատ-հատ ընտրելով պոկել, ջոկել, հաւաքել: Ծառերէն կը քաղենք պտուղները, արտերէն կը քաղենք խոտերը, հասկերը, հունձքը՝ մանգողով կամ գերանով: Վանքերու մէջ, հի՛ն դարերուն, եկեղեցականներն ալ Սաղմոս կը քաղէին... (այսինքն՝ շարունակաբար Սաղմոս կը կարդային): «Քաղէլ» բառին մէջ միջտ առկայ է ԶԱԻԱԶԵԼՈՒ ու ԺՈՂՎԵԼՈՒ իմաստ մը: Զոսկէ մեկնելով ալ՝ կրնանք տրամաբանել, որ քաղաքները մարդկային գանգուածներ հաւաքող ու համախմբող բնակավայրեր են: Ահա՛ այսքան պարզ ու մեկին:

Օ՛, մեր նախնիները որքան սիրուն բառեր կազմեր են սա փոքրահասակ «քաղ» արմատով. - **ծաղկաքաղ, հասկաքաղ, ճռաքաղ, պատառաքաղ, վերաքաղ...** (բոլորն ալ՝ «հաւաքել»-ու իմաստով):

Մեծաթիւ են «քաղաք» արմատով շինուածներն ալ. - **քաղաքապետարան, քաղաքակրթութիւն, քաղաքավարութիւն, քաղաքականութիւն, քաղաքագետ, քաղաքաշինութիւն, քաղքենի, մայրաքաղաք (կամ քաղաքամայր), քաղաքամաս** եւ այլն:

«Քաղաք» բառին շուրջ իմ այս մտորումները չեմ կրնար եզրափա-

կել՝ առանց անդրադառնալու սփիւռքահայ քերթողութեան մէջ եղափոխիչ երեւոյթի մը, որ ծայր տուաւ շուրջ 60 տարի առաջ եւ որ, - իբր խորք, - կիզակէտ ունէր «քաղաքը»:

1960 թուականին էր: Պոլսոյ մէջ լոյս կը տեսներ երիտասարդ բանաստեղծի մը՝ **Չահրատի** (1924-2007), անդրանիկ ժողովածուն՝ «Մեծ Քաղաքը» խորագրով: 160 էջերու երկայնքին սփռուած էին հարիւրեակ մը բանաստեղծութիւններ, որոնք ո՛չ յանգ ունէին, ո՛չ տաղաչափութիւն, ո՛չ ալ կետադրութիւն: Զեղինակը խորտակած էր մեզի ծանօթ դասական քերթողութեան բոլոր չափանիշերը ու ճամբայ բացած էր նորատարազ բանաստեղծութեան մը, որ արտատվոր էր թե՛ իբրեւ ոճ ու գրելակերպ, թե՛ ալ իբրեւ մատուցելի կիւթ:

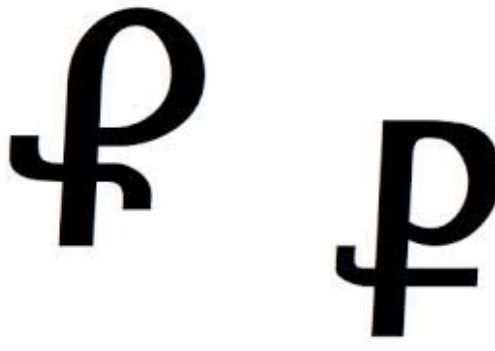
Կիկօս էր այս հատորին գլխաւոր տիպարը: Մեծ քաղաքի մը պողոտաներուն ու կամուրջներուն վրայ թափառող մենաւոր թշուառական մը, տրտմութեան, գրկանքներու եւ տառապանքի մէջ օրն ի բուն տապալկող խեղճուկ էակ մը, գոր հեղինակը վարպետօրէն կը հակադրէր այդ նոյն քաղաքին փայլեքին, շքեղանքին, աղմուկին ու փարթամութեան...:

Չահրատ ու իր առջինեկ գիրքը շա՛տ քաջքուցեցան ու քննադատուեցան օրին: Բախեցան անհասկացողութեան ու անհանդուրժողութեան պատին: Ընթերցողները վերապահութեամբ մօտեցան իրենց առաջարկուած գրական այս նոր ճաշակին. չհամակերպեցան անոր: Տարիներ պետք է սահէին, Չահրատ իրարայաջորդ նոր հատորներով իրապարակ պետք է գար, մինչեւ որ տակաւ առ տակաւ «ընդունելի» դարձներ իր անօրինակ ոճն ու քերթողական նորօրինակ փիլիսոփայութիւնը եւ ի վերջոյ՝ միահամուռ ընդունուեր իբրեւ ժամանակակից սփիւռքահայ բանաստեղծութեան ամենէն սիրելի ու ինքնատիպ դեմքերէն մէկը:

Նոյնանման «պգտիկ յեղափոխութիւն» մը կը կատարէր նաեւ **Վահէ Օշական** (1922-2000), որ Չահրատէն երեք տարի ետք՝ 1963-ին, Պէյրութի մէջ հրապարակ կը հանէր իր Բ. քերթողագիրքը՝ «Քաղաք» խորագրով, 168 էջանի:

Վահէ Օշականն ալ ցնցումի եւ ընդվզումի կը մատնէր իր ընթերցողները՝ հակադրուելով «Պէյրութի հնաբոյր դասատուներու ասանդած գրական պատմութեան» (բնորոշումը իրն է): Ան եւս կը հեռանար հայ քերթողութեան ծանօթ յղացքներէն ու ձեւերէն եւ տարականոն լեզուով ու անիշխանական ոճով մը կը փորձէր լուսարձակի տակ առնել քաղաքն ու անոր բաղկացուցիչ մասե-

րը՝ փողոցները, արուարձաններն ու կայանները, կը քողագերծէր իոն բոյն դրած անբարոյականութիւնն ու կեղծիքը՝ քիչ մը «վրան-բաց» բառերով ու պատկերներով...: Այս բոլորին շուրջ է որ կը դառնար Վ. Օշականի քաղաքին ժամանակակից մարդը, որ դրօշ պարզած է անանդութիւններու սուտին եւ քաղաքակրթութիւններու շպարին դէմ: Վ. Օշականն այս բոլորին մասին կը խօսէր միշտ «անբանաստեղծական» բանաստեղծութիւններով: Ընթերցողները չէի՞ն հասկնար կամ չէի՞ն մարտեր գինք, իր գիրքը անսկա՞տ կ'անցնէր, ի՞նչ փոյթ: Ինք որդեգրած էր գրելու իւրայատուկ ուղղութիւն



մը (քիչ մը քառասյին, ընդհանրապէս վանողական, յաճախ ժխտողական), որ նոյն չափանիշերով արտայայտութիւն պիտի գտնէր իր յաջորդ քերթողագիրքերուն մէջ եւս, անշեղօրէն: Եւ այս ալ պատճառ պիտի դառնար, որ Վահէ Օշական բանաստեղծը մնայ մեծ անծանօթ մը, անտեսուի մինչեւ վերջ: Ամերիկաբնակ բանասէր Վարդան Մատթեոսեան առիթով մը պիտի գրէր, թէ. «**Չատ քիչերը լոջօրէն կարդացած էին որդի Օշականը, որուն մասին թերեւս անելի գրուեցաւ մահուան յաջորդող մէկ ամսուան ընթացքին, քան իր բոլոր գիրքերուն մասին՝ քառասուն տարուան ընթացքին**»:

Կը շարունակեմ պատկիլ «քե»ի ու «գիմ»ի միջեւ ու բառարանէս կը ջոկեմ երկու պատահական բառեր եւս, - **քարոզ** եւ **գեհէն**:

Անակնկալի կու գամ՝ երբ բառարանը կ'իմացնէ ինծի, թէ «քարոզ»-ը ասորերէնէ փոխառեալ բառ մըն է: Ինչո՞ւ չէ. հիմա հայացուած է սակայն ու ամեն ոք գիտէ, որ «քարոզ»-ը եկեղեցւոյ բեմէն խօսուած կրօնաշունչ ու բարոյախօսական պատգամն է, աստուածաշնչական դրուագներու մեկնաբանութիւնն ու թելադրական փոխանցումը:

«Քարոզ» արմատէն շինուած են **քարոզել, քարոզիչ, քարոզչութիւն, քարոզախօսութիւն, քարոզարշաւ** բառերը: «**Յայ Դատի միջազգային ճանաչումը կը կարօտի երկարատեւ քարոզարշաւի**», կ'ըսուի յաճախ:

Քարոզը Ս. Պատարագի ամենէն յատկանշական բաժիններէն մէկն է, մանաւանդ թէ քարոզիչը բարձրաստիճան եկեղեցական մը ըլլայ: Մեր բոլոր հոգեւորականներն ալ ծիսակատարութիւններու ընթացքին մեկ մեկու կը նմանին, իրարու կը հաւասարին՝ իրենց սքեմով, վեղարով, մօրուքով, ձայնով: Միայն քարոզի պահուն է որ անոնք կը սկսին տարբերիլ կամ գանազանուիլ

իրարմէ, կը սկսին դրսեւորել ինքնուրոյն դիմագիծ մը, որ անմիջապէս ուշադրութիւն կը գրաւէ: Այս դիտանկիւնէն ալ, ուրեմն, քարոզախօսութիւնը բաւական բախտորոշ դեր կը խաղայ հոգեւորականներու կեանքին մէջ:

Թերեւս սխալ չէ պնդել, թէ եկեղեցւոյ բեմէն արտասանուած քարոզի մը **որակը** չափանիշն է այդ քարոզը խօսող հոգեւորականին **մտաւորական պատրաստութեան**: Եթէ քարոզիչը ատակ է արտայայտելու գեղեցիկ ու տպաւորիչ գաղափարներ, պարուրուած՝ նոյնքան գեղեցիկ, սահուն ու անսայթաք լեզուով մը, ինչպէս նաեւ՝ գրական ու բանաստեղծական մէքերումներով, ուրեմն կրնանք ենթադրել, թէ ան կը յաջողի իր քարոզը վերածել հոգեկան վայելքի մը եւ հետեւաբար՝ կըրնայ գրաւել ամբողջ եկեղեցին լեցնող հաւատացեալներուն սիրտը: Իսկ եթէ պատահի հակառակը, այսինքն՝ եթէ ունկնդիր հաւատացեալին համար քարոզը վերածուի «ձանձրոյթ»-ի մը կամ տեսակ մը... Գողգոթայի՝ սնամեջ գաղափարներով ու թափօփած լեզուով մը, այդ պարագային՝ քարոզիչ եկեղեցականը կորսնցուցած կ'ըլլայ իր բոլոր բարեկիշերը...:

Քարոզ...: Գրապարակային խօսելաճի արուեստ մըն է անկկա: Իզուր չէ, որ շատ մը եկեղեցականներ հետամուտ կ'ըլլան առանձին հատորներով հրատարակելու իրենց ընտիր քարոզները. ու այդ ժողովածուները կը կոչուին «**քարոզագիրք**»: «Քարոզ» բառը, երբեմն, ժողովրդային հասկացողութեամբ, կըրնայ գործածուիլ ժխտական երանգով ալ: «**Գլխուս քարոզ մի՛ կարդար**», կ'ըսենք յաճախ, եթէ մեկը անհաճոյ եւ անընդունելի թելադրութիւններ ընէ մեզի շարունակ:

Իսկ ի՞նչ է «**գեհէն**»-ը:

Քարոզիչ եկեղեցականներ իրենց քարոզներուն մէջ յաճախ կը գործածեն այս բառը: Կըզգուշացնեն, որ Աստուծոյ պատուիրաններուն չհետեւողները ենթակա պիտի դառնան «գեհէնի կրակներուն»...:

ԳԵՅԵՆ: Այսինքն՝ դժոխք: Զանդերծեալ կեանքի անշեջ հնցը: Դրախտին հակառակիշը: Թրքերէնով՝ «ճեհէնէմ», արաբերէնով՝ «ճեհիմ»:

Բառարանս դարձեալ գարմացուց գիս, այս անգամ ալ յայտնելով որ բառը փոխառեալ է եբրայերէնէն:

Իր գրաբարեան նախնական ձեւին մէջ՝ անկկա «գեհէն» է եղեր, յետոյ «ա» տառին սղումով վերածուեր է «գեհէն»-ի: Կասկած չկայ որ հին բառ է եւ բազմիցս գործածուած է Աւետարանին մէջ ալ:

Բայց ինչպէ՞ս պատկերացնել գեհէնը: Կ'առաջարկեմ ուշադրութեամբ դիտել Զալէպի Ս. Քառասկից Մանկանց մայր եկեղեցւոյ ծածկող հնադարեան հսկայահասակ եզակի որմնակարը, որ աներեւակայելի մանրամասնութիւններով ձեր առջեւ կը պարզէ գեհէնն ու անոր տանջահար բնակիչները...:

Մեր գրականութեան մէջ ալ համեստ տեղ մը ունի այս բառը: Պոլսահայ (աւելի ուշ՝ Ֆրանսաբնակ) **Շարլ Լյու 14**

ՎԵՐԺԻՆԻ ՊԱԼԱՊԱՆԵԱՆ. «ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԻ «ՉՈՒԱՐՔՆՈՑ» ԵՐԳՉԱԽՈՄԲԸ ԶԵՐՄ ԸՆՏԱՆԻՔ ՄԸՆ Է՛ ԻՐ ԱՆՂԱՄՆԵՐՈՎ, ԽՄԲԱՎԱՐՆԵՐՈՎ ԵՒ ԴԱՇՆԱԿԱՅԱՐՆԵՐՈՎ»

Ռաֆֆի Սիլահեան

Համագալիսի 50-ամեայ «Չուարթնոց» երգչախումբը այսօր անելի երիտասարդ է: Ան հայ երգարուեստը կը հրամցնէ Սուրիոյ բազմաթիւ բեմերէն, շնորհիւ իր արուեստասեր անդամներուն, տարիներու ընթացքին ծառայած վարչութիւններուն, խմբավարներուն եւ դաշնակահարներուն, որոնք իրենց սիրալոյսով մասնակցութեամբ եզակի ընտանիքի մը վերածեցին «Չուարթնոց»ը: Ընտանիք մը, որուն գաւազները ոչ միայն սիրով ու արդիւնաւետաշխատանքով կապուած են իրարու, այլեւ իրենց շարքերէն ծնունդ տուած են արհեստավարժ երգիչներ, խմբավարներ: Աւելին՝ անոնք պիտի կամուրջ մը նետած են Երեւանէն-Հալէպ՝ մշակութային կեանքին ծառայողներուն միջեւ:

Տիկին Վերժին Պալապանեան «Չուարթնոց»ի հիմնադրութեան օրերէն մաս կազմած է անոր շարքերուն: Ան երգած, կատարելագործուած, ի պահանջել յարկին մայրութիւն ըրած է «Չուարթնոց»ի երիտասարդ անդամներուն ու բազում համերգներ իր իւրայատուկ մեներգներով ծաղկեցուցած է՝ արժանանալով հանդիսատեսին ու «Չուարթնոց»ականներուն յարգանքին: Յարգանք մը, որ կարելի է վաստակել միայն ծառայութեամբ, գուրգուրալից աշխատանքով ու սիրով:



Երգչախումբի հիմնադրութեան օրերուն անդրադառնալով տիկին Վերժին ըսաւ. «Երգչախումբի առաջին փորձերը սկսան 1963-ին, Ս. Քառասնից Մանկանց Մայր եկեղեցւոյ դպիրներէն կազմուած խումբով մը: Օրուան պատասխանատուները խումբի խմբավարութիւնը վստահեցան Երեւանի Պետական երաժշտանոցէն շրջանաւարտ պր. Պօղոս Ապաճեանին: Խմբավարին բժախնդիր աշխատանքով կազմը վարժուեցաւ երգել երաժշտական խագերով (սոթա), միաժամանակ ծանօթանալով երաժշտական կրթականներու եւ դարձուածքներու: 1968-ի վերջին ամիսներուն խմբավարին ծիծերով քառասնից պատարագ մը մատուցուեցաւ Մայր եկեղեցւոյ մէջ, Տարեւ Ծ. Վարդապետ Սարգիսեանի առաջնորդութեամբ, իսկ 1969-ին «Չուարթնոց» երգչախումբը իր առաջին համերգը հրամցուց հալէպահայ հանրութեան, դաշնամուրի

ընկերակցութեամբ պր. Ժիրար Ռէսեսանի»:

Պալապանեանի համաձայն, մինչեւ 1988 երգչախումբը հովանաւորած է Բերիոյ Հայոց Թեմի Ազգ. Իշխանութիւնը, որմէ ետք ան դարձած է Համագալիսի Սուրիոյ Շրջանային Վարչութեան ենթակայ միաւորումներէն մէկը:

«Չուարթնոց» երգչախումբէն ներս իր առաջին փորձառութեան մասին խօսելով տիկին Վերժին յուզումնալից աստուծոյ պատմեց. «1970-ին Քարէն Եփփէ Ազգ. Ծննդատանէն ներս, երբ հանդէսի մը ընթացքին մեներգեցի, պր. Պօղոս Ապաճեան մտնեցաւ ինձի եւ խընդրեց, որ մաս կազմեմ «Չուարթնոց» երգչախումբին: Անմիջապէս ընդառնալէս առաջարկին եւ ներկայացայ խումբի փորձին: Այդ օրերուն ամենէն կրտսեր երգողն էի: Բոլորը երեց երգողներ էին: Յիշեմ գործիչնակ՝ Սարգիս Խուրճիտեանը, Գոճանեան Եղբայրները, բժիշկ Պայթարեանը, Հրայր Յակոբեանը, Սահակ Ակիլեանը, Ժիլիէթ եւ Ռաֆֆի Հարպոյեանները, Հերմին Գալայեանը, Անի Քաֆաֆեանը, Մակարեան քոյրերը, Գրիգոր Տունկեանը, Սարգիս եւ Ռաֆֆի Պալապանեանները, Ֆօթօ Գօգօս եւ այլք: Առաջին օրերուն մեծ դժուարութիւն ունեցայ, սակայն երգողներուն վերաբերմունքն ու մօտեցումը զիս անելի քաջալերեցին մնայուն անդամը դառնալու այս ընտանիքին»:

Տիկին Պալապանեանի յիշողութեան պատահաբար պայծառացաւ ու մէկ առ մէկ դուրս գալ սկսան դէպքեր, պահեր, ելոյթներու անդրադարձներ, որոնք ջերմ ընտանիքի մը եռուն կեանքը կը պատմեն. «Ամուսինիս հետ ծանօթացած եմ «Չուարթնոց» երգչախումբին մէջ: Մեր Ս. Պապին օրը Ս. Քառասնից Մանկանց Մայր եկեղեցւոյ մէջ «Չուարթնոց»ականները փոխարինեցին դարձաբար ու երգեցին քառասնից եօթը շարականներ: Համոզուեցայ, որ ասիկա մեր երկրորդ ընտանիքն է, որ կ'ուրախանայ մեր ուրախութեամբ եւ կը փութայ սատար կանգնել մեզի ամէն պարագայի: Երկրորդ անտանայի դէպքը 1971-ին էր: Մեր համերգներէն մէկուն դադարին ընթացքին, արաբերէն երգի մենակատարը խմբավարին յայտնեց, որ ծայրալարերը բորբոքած են, եւ պիտի չկարենայ կատարել մեներգը: Պր. Ապաճեան ինձի ուղղելով խօսքը խնդրեց, որ ես կատարեմ այդ երգը: Զուլիսին մէջ քաջալերելով զիս անմիջապէս փորձել տուաւ երգը: Կրնամ ըսել որ համերգին յաջող կատարումով հանդէս եկայ»:

Խօսելով խումբի անդամներուն մասին, տիկին Վերժին ըսաւ. «Անդամներս պարզ էինք ու ան-

կեղծ: Մէկը միւսին յաջողութեամբ կ'ուրախանար, գիրար կը քաջալերէինք: Երբ մենակատար մը հանդէս գար, բոլորին սիրտը կը տրոփէր, բոլորը անոր յաջողութեան համար կ'աղօթէին, իսկ յաջող ելոյթէն ետք միասնաբար կը տօնէինք խումբին յաջողութիւնը, գիրար խորախուսելով: Այսպիսի մթնոլորտ կը տիրէր «Չուարթնոց»էն ներս: Այս անկեղծութիւնն էր, որ անքակտելի կը դարձնէր մեր կապը»:



Անդրադառնալով խմբավարներուն, տիկին Վերժին յայտնեց. «Երգչախումբի յիսնամեայ պատմութեան ընթացքին, ունեցանք տարբեր դպրոցներու պատկանող տեղացի եւ հայրենի մասնագէտ խմբավարներ, որոնքմէ իւրաքանչիւրը խումբը օժտեց նոր փայլով, նոր որակով: «Չուարթնոց» երգչախումբի առաջին խմբավար՝ Պօղոս Ապաճեան ունէր ինքնուրոյն ոճ: Այնքան տաքուն կ'մթնոլորտ մը կը ստեղծէր, որ բոլորս կը տազնասպէնք մեր լաւագոյնը ներկայացնէինք: Փորձերու ընթացքին թէեւ լուրջ մօտեցում կը ցուցաբերէինք, սակայն կատակներն ու հիւմորը անպակաս էին: Իւրաքանչիւր երգի մասին ըսելիք մը ունէին մեր տղաքը, բառերը կը փոխադրէին տեղէ-տեղ, զայրացնելով խմբավարը եւ այսպէս շարունակ, սակայն բեմ կը բարձրանայինք պատասխանատուութեան բարձր գիտակցութեամբ: Փրոֆ. Խորէն Մէլխանեանի շատ բժախնդիր, մասնագիտական ոճով կ'աշխատէր իւրաքանչիւր անդամի հետ: Նոյնիսկ երբ կատարողութեան մէջ սխալներ նկատէր, գիտէր, թէ ե՞րբ եւ ինչպէ՞ս պիտի սրբագրէր զանոնք»:

Երգչախումբը խմբավարած են նաեւ Կոմիտաս վարդապետ Օհանեանը, Գեորգ Պետեճեանը, Ժիրայր Ռէսեսանը, Սեդրակ Երկանեանը, Կարէն Սարգսեանը, Ռուբեն Աթունեանը, Սամուէլ Վարդեանը, Արթուր Քալմեքեարեանը, Պերճ Պօղիկեանը, Գայիանէ Պաղտասարեանը, Դալիթ Պօղոսեանը, Յարութ Ալապոզանեանը եւ ապա Գայիանէ Սիմոնեան-Տերեանը որուն վստահուած է երգչախումբիս խմբավարութիւնը վերջին չորս տարիներու ընթացքին (ներառեալ պատերազմի տարիները):

Բարձր գնահատելով տիկին Գայիանէին մասնագիտական բժախնդիր աշխատանքը, Պալապանեան ըսաւ. «Տիկին Գայիանէն խումբը ստանձնեց քաղաքիս ամենէն դժուար պայմաններուն մէջ եւ բժախնդիր աշխատանքով կրցաւ բարձր պահել խումբին վարկը, որուն շնորհիւ խումբս հրաւերներ

ստացաւ եւ կը ստանայ պետական գանազան մարմիններու կողմէ: Ան իւրաքանչիւր անդամի վրայ իր դրօշմը դրած եւ այսօր, արդարօրէն կարելի է ըսել, որ խումբին մեծամասնութիւնը արհեստավարժ երգողներ կը բաղկանայ: Ներկայ մեր երիտասարդները երաժշտական կրթութիւն կը ստանան, ծայրամարգութեան կը հետեւին եւ կ'ուզեն մասնագիտանալ այս ոլորտին մէջ»:

Դաշնակահարներուն անդրադառնալով տիկին Վերժին ջերմապէս գնահատեց անոնց նուիրական աշխատանքը, փորձերուն ընթացքին համբերատար ընկերակցութիւնը, դիտել տալով, որ անոնք իրենց շօշափելի ներդրումը կը բերեն երգչախումբի յաջող համերգներուն. «Խմբավարներուն կողքին, հսկայական աշխատանք ունեցան նաեւ դաշնակահարները, որոնք կատարումը կու գար ամբողջացնելու խումբին հնչեղութիւնն ու համերգին որակը: Յիշեմք զիրենք՝ Ժիրայր Ռէսեսան, Սօսի Եագուպեան-Ղազարեան, Շաքէ Պողոսի, Նորա Սարգիսեան, Լիզա Սերայտարեան-Արնեան, Ռուզան Պարտուսեան», ըսաւ վաստակաւոր «Չուարթնոցական»ը, ապա անցուց. «Բոլոր երաժիշտները՝ խմբավար թէ դաշնակահար, արհեստավարժ թէ սիրողական երգողներ, իրենց անջնջելի հետքը թողուցին «Չուարթնոց» երգչախումբի յիսնամեայ պատմութեան մէջ: Հպարտութեամբ կ'ուզեմ հաստատել, որ «Չուարթնոց»ը եղաւ Սուրիոյ առաջին բազմաձայն երգչախումբը, ինչպէս նաեւ առաջին երգչախումբը, որ ներկայացուց արաբերէն քառասնից մշակումով երգեր: Խումբին այս հսկայական աշխատանքին շնորհիւ, ստացած ենք բազմաթիւ հրաւերներ Լիբանանէն, Դամասկոսէն, Գամիշլիէն, Զեսապէն եւ Լաթաքիայէն: Տարիներու ընթացքին մասնակցած ենք Սուրիոյ եւ Հայաստանի ազգային տօներուն առիթով կազմակերպուած տօնակատարութիւններու, Լաթաքիոյ «Ալ Մահապէ» փառատօնին, Հայոց Տեղասպանութեան ոգեկոչման ձեռնարկներուն, ՀՅ Դաշնակցութեան հիմնադրութեան յրբեյինական հանդիսութիւններուն, Հայկական Մշակոյթի Շաբթուան առիթով կազմակերպուած հանդիսութիւններուն, ինչպէս նաեւ պետական հրաւերներով ելոյթներ ունեցած ենք Հալէպի պատմական բերդին եւ Դամասկոսի Օփերայի տան մէջ՝ միջերգչախումբային փառատօնին առիթով: Պատիւ կը զգամ յայտնելու, որ ներկայութեամբ Սուրիոյ Առաջին Տիկնոջ՝ Ամա ալ Ասատի, 2007-ին Դամասկոսի Օփերայի տան մէջ «Չուարթնոց» երգչախումբը հանդէս եկաւ, խմբավարութեամբ Արթուր Քալմեքեարեանի, ինչպէս նաեւ 2011-ին Հայաստանէն ժամանած «Հայկազուն» խումբին հետ ազգային երգերով բեմ բարձրացաւ: Այս տարի մեր տարեկան համերգին կողքին, Սըրբոց Քառասնից Մանկանց Մայր եկեղեցւոյ մէջ ներկայացուցինք հոգեւոր համերգ մը, նուիրուած Սուրիոյ Հանրապետութեան Առաջին Տիկնոջը»:

ՎԵՐԺԻՆԻ...

Մկիզբ՝ էջ 10

Լոռի «Ամա ալ Ասատին»:
Սուրիոյ պատերազմի դաժան օրերուն «Չուարթնոն»-ի գոյատեւման մասին խօսելով, տիկին Վերժին դիտել տուաւ, որ պատերազմի ամենէն անապահով օրերուն իսկ, «Չուարթնոն»-ը գոյատեւեց շնորհիւ Լուրիբալ վարչականներուն եւ անդամներուն:

Տիկին Պալապանեանին աչքերէն յատուկ փայլք մը կ'արտացոլար, երբ խումբին այդ օրերու յանդակութեան եւ հոսանքն ի վեր ընթանալու վճռականութեան մասին կը խօսէր: Փաստօրէն դժուար պայմանները չեն քայքայած այս շերմ ընտանիքը: Երգարուեստին հանդէպ սերն ու անդամներուն ընկերական կապը բոլորին ուժ եւ կորով ներշնչած են, հեռու նիւթական աշխարհէն ու անոր բազմապիսի բացասական երեւոյթներէն:

«Թէեւ դուրս մնացինք մեր կերթունէն, բայց շարունակեցինք փորձերը ԱՄՏ Տան «Լեռն Շակ» սրահէն ներս: Փորձերու ընթացքին հորթիներու եւ ռուսներու պայթիւնները յաճախ կը լսուէին, բայց հաւաքական աշխատանքին առթած սերն ու ապահովութեան զգացումը աւելի գօրաւոր էին: Այս առաւելութիւններուն շնորհիւ կրցանք յաղթահարել բոլոր դժուարութիւնները եւ շարունակել մեր փորձերը: Երբ ռուսները կը տեղային Յայտայի բոլոր շրջաններուն վրայ, անդամները վտանգը աչքի առնելով կը ներկայանային սրահ եւ երգելով կը բարձրացնէին իրենց տրամադրութիւնը»:

Տարբեր տարիքի երգողները երաժշտասեր ընտանիք մը կազմելը իւրայատուկ հմայք տուած է երգչախումբին: «Երգչախումբին ներքին մթնոլորտը մեծ դեր ունեցած է մեր գոյատեւման մէջ: Մենք ունեցած ենք տարբեր տարիքի երգողներ, հիմնադիր սերունդէն մինչեւ մէկ տարուան երգողը: Երբեք տարբերութիւն չենք դրած անդամներուն միջեւ: Երեք երգողները միշտ օգտակար դարձած են նորեկ անդամներուն: Եթէ այսպիսի գիտակցութեամբ չմտնեայինք տարուող աշխատանքին, մեր խումբին տարիքը յիսունի չէր հասներ: Այսօր մեր շարքերուն մէջ կ'երգեն 15 տարեկան պատանիներ մինչեւ 70 տարեկան երեքը: Բոլորս մէկ ընտանիք ենք: Ծիծղէ որ ներկայ երիտասարդները ունին այլ գրադումներ եւս, սակայն նկատելի մարմաջ ունին երգին եւ երաժշտութեան հանդէպ»:

Վերջին տարիներու գործունէութեան եւ յիմնամեակին Լուրիբալ համերգին մասին խօսելով տիկին Պալապանեան հետեւեալը պատմեց. ««Չուարթնոն»-ի յիմնամեակին Լուրիբալ համերգին պատրաստութիւնը սկսաւ մէկ տարի առաջ: Վարչութեան եւ խմբավարին նպատակն էր ներկայացնել յիսուն տարիներու ընթացքին հնչած երգերէն ընտրանի մը: Մեր հիմնական դժուարութիւնը եղաւ արխիւներու պրոպագանդ, որովհետեւ երգչախումբին հիմնական կերպը պատերազմական գօտիի մէջ յայտ-

նուած էր: Մեր արխիւներէն մաս մը փճացաւ կերպարներու վնասուելուն հետեւանքով: Խմբավարուհիին հետեւողական աշխատանքով եւ վարչութեան աշխուժ գործակցութեան շնորհիւ «Չուարթնոն»-ի 50-ամեակի համերգը արժանացաւ հանդիսատեսին շերմ ընդունելութեան: Վարչութեան մտայնացումով հրաւիրուեցան Նաեւ յիսուն տարիներու ընթացքին «Չուարթնոն»-ին մաս կազմած երգողներ եւ համերգին վերջին երգը՝ «Երեւան Էրեբունի»-ն, ներկայացուցինք միասնաբար՝ 100 անդամներով»:

Մեր մտերմիկ հանդիպումը եզրափակելով, տիկին Վերժին շնորհակալութիւն յայտնեց Յամագայինի Սուրիոյ Շրջանային Վարչութեան եւ ԱՄՏ Տան ինքնամակալութեան եւ տնօրէնութեան, ինչպէս նաեւ «Գերգ Եսայեան» սրահի յաջորդական ինքնամակալութիւններուն եւ Ազգ. Միացեալ վարժարանի հոգաբարձութեան, որոնք մշտապէս նեցուկ կանգնեցան երգչախումբին, տրամադրելով փորձի վայր եւ համերգի սրահ:

ԳԱՄԻՇԼԻ...

Մկիզբ՝ էջ 16

րումը: Անոնք, յարմարելով պայմաններուն, հաճելի ներկայացումներով աւելի քան մէկ ժամ լարուած պահեցին ներկաներուն ուշադրութիւնը: Բացումը կատարուեցաւ տողանցքով, որմէ ետք խումբ մը պատանիներ վառեցին աւանդական խարոյկը, ապա հանդիսավարները ներկաները հրաւիրեցին մէկ վայրկեան յոտնկայս յարգելու անմահ նահատակներու յիշատակը, որմէ ետք հնչեց Սուրիոյ ու Հայաստանի քայլերգները եւ պատանիներու միասնական կատարումով «Մշակ Բանուոր» քայլերգը:

Բացման խօսքով հանդէս եկաւ աւարտական կարգի պատանի Հրակ Թեօքմեճեան, որ ամփոփ գեկոյցով ներկայացուց տարեկան բանակումներու նպատակն ու կարեւորութիւնը, որպէս բիւրեղացում պատանիին միամտեայ գործունէութեան:

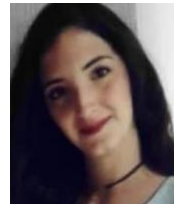
Գեղարուեստական յայտագիրը ընդգրկեց մեներգներ, մարզական ներկայացում եւ պատմական Հայաստանի գրաւուած նահանգները ներկայացնող յայտագիր: Հոգեշնորհ հայր սուրբը իր հայրական պատգամն ու օրհնութիւնը ուղղեց պատանիներուն եւ ներկայ ժողովուրդին՝ բարձր գնահատելով հանդիսութեան կազմակերպումն ու պատանիներուն ելոյթը, մաղթելով նորանոր յաջողութիւններ:

Հուսկ, սրբազան հայրը պատանիներուն հետ գրուեց իրենց տպաւորութիւններուն եւ բանակումի առօրեային շուրջ: Չորոք շահեկան էր, հիմնորի կողմին, պատանիները լաւ առաջարկներ ներկայացուցին:

Աւարտին ներկաները միասնաբար «Տէրունական» ու «Պահպանիչ» աղօթքներով, ապա «Մշակ Բանուոր» քայլերգով փակեցին խարուկահանդէսը:

Աշակերտական Անկիւն

ՔԵՐՄԷՍԻ ՀԱՃԵԼԻ ՊԱՅԵՐԸ



Սիկի Նարինեան

Ամրան արձակուրդը շատ հաճելի էր: Խանդավառութիւնս բազմապատկուեցաւ, երբ դպրոցս կազմակերպեց քերմեսի հետաքրքրական ձեռնարկ մը: Ես խաղերու տաղաւարներէն մէկը ստանձնած էի: Իւրաքանչիւր փոքրիկ, երբ կը խաղար ու կը յաղթէր, ժպտուն դէմքով շնորհակալութիւն կը յայտնէր ու գիս կ'ուրախացնէր: Քերմեսը դարձաւ այն միջավայրը, ուր առիթ ստեղծուեցաւ նոր անձերու հետ ծանօթանալու եւ նոր յարաբերութիւններ մշակելու: Սակայն ուրախ պահերը շուտով աւարտեցան: Սեպտեմբերի սկիզբը վերամուտը սկսաւ: Լուրջ, կեդրոնացած աշխատանքը պիտի փոխարինէր ամրան հանգստաւետ արձակուրդը:



Ուսումը նոյնքան կարեւոր է որքան խաղը, հանգիստը: Կը հաւատամ, որ յարատեւ ջանքով պիտի հասնիմ ծրագիրներուս իրականացման, որպէսզի օգտուիմ գիտելիքներու անսահման աշխարհէն: Այսպիսով ծնողքս եւ ուսուցիչներս ալ գոհ պիտի ըլլան աշխատանքէս:

ԺԱ. Կարգ

Հայէպի Հայ Աւետարանական Բեթէլ Երկրորդական վարժարան

ԳԻՒՂԱԿԱՆ ԿԵՆՂԱՆԻ ԲՆԱՆԿԱՐ



Շոգիկ Դանիէլեան

Գիւղս... Քեսապ: Աշխարհի ամենէն գեղեցիկ վայրը ինծի համար: Ծառ, ջիւղ օդ, լեռ ու ձոր, մրգաստաններ:

Տարուան չորս եղանակներուն ալ կայ պարտեզի աշխատանք: Գարնան, ծառերը ծաղկելուն՝ կը սկսի քրտնաջան աշխատանքի շրջանը: Առատ բերք ունենալու համար պէտք է հողը դարձնել, ծառերը դեղել, զանոնք ջրել: Գլուխ քերելու ժամանակ չկայ: Ամառուը մինչեւ ուշ աշուն բերքահաւաքի շրջանն է: Ամէն առտու կանուխ պարտիզ պանը պարտեզն է՝ օգնականներով: Նախ պղտիկ նախաճաշ մը ծառերուն շուքին տակ, ապա՝ գործ: Այս կողմ ջրտուը է, այն կողմ ուրախութեան երգով բերքը կը հաւաքուի սնտուկներու մէջ ու անոր արձագանգը կը տարածուի ամենուր: Կանչընտուը.

- Հէ՛յ... սնտուկ հասցուցէ՛ք:
- Հիմա՛, հիմա:
- Սնտուկները կը լեցուին բերնէ բերան:

Բերքը յատուկ փոխադրակառքով շուկայ պիտի դրկուի: Գիւղի համայնական բաժնետիրական ընդարձակ սառնարանը պիտի լեցուի խնձորով, տան մառանները՝ տեսակաւոր պտուղներով:

- Վերջացուցի՞ք քաղելը:
- Դեռ շա՛տ ունիկը: Դո՛ւք:
- Այս տարի բերքը առատ է:

Հեքոտ առօրեային յոգնութիւնը վերջ կը գտնէ, երբ սեղան կը բանան եւ անոր շուրջ կը հաւաքուին: Գիւղի մարդիկ սեղանի շուրջ քէֆ կ'ընեն, ապա Աստուծոյ փառք կու տան. տարուան բերքը առատ էր:

Կրնայ ըլլալ տարի մը բերքը առատ չըլլայ: Կարկուտ եկած կ'ըլլայ: Այն ատեն տղամարդիկ լուր կը կռուին իրենց շուքին հետ, բայց նոյն ատեն փառք կու տան Աստուծոյ, յաջորդ տարուան Անոր տալիք բերքին համար աղօթելով:

Ձմեռուան հանգիստը կ'անցնի անցնող տարուան պարտեզի յիշողութիւններով եւ գալիք տարուան ակնկալիքներու վրայ մտածելով:

Բոլոր ձմեռը կը սպասեն գարնան, որ վերադառնան պարտեզ՝ դեռ ծառերը չծաղկած:

ԺԲ. Կարգ

Քեսապի Ազգ. Ուսումնասիրաց Միացեալ ճեմարան



ՄՏԱՄԱՐԶԱՆԲ

ԽԱԶԲԱՌ (ՄՆ 312)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1												
2												
3												
4												
5												
6												
7												
8												
9												
10												
11												
12												

Հորիզոնական

- 1- Առաջ մղել: Հակառակ՝ քաջ:
- 2- Ռուսի տեսակ: Լեցուն բերնով:
- 3- Գազանի ակռայ:
- 4- Հակառակ՝ լեզուով մը «այո»: Հակառակ՝ տառի մը անունը: Համբալ, պատիլ:
- 5- Հեթանոսական տաճար: Հակառակ՝ տառի մը հարեանները:
- 6- Մաշ (պիզելիս):
- 7- Նեղուց, որ կը միացնէ Էկէեան ծովը՝ Մարմարա ծովուն:
- 8- Խոժոռ դէմքով:
- 9- Տառի մը հարեանները: Տառի մը անունը: Վերջածանց:
- 10- Անձնական դերանուն: Զուրմ: Հակառակ՝ հայ դիցաբանութեան դպրութեան աստուածը:
- 11- Հակառակ՝ անձնական դերանուն: Ձայնակիչ: Տառի մը անունը:
- Մուսամետի փեսան:
- 12- Մտապատկեր: Զիչ-քիչ:

Ուղղահայեաց

- 1- Խառնակ ամբոխ: Տառի մը անունը:
- 2- Սրածել: Աչագուրկ:
- 3- Սիամանթոյի ծննդավայրը: Բերք:
- 4- Եփ: Ցուցական դերանուն:
- 5- Հնարք: Կոպիտ: Բայական լծորդութիւն:
- 6- Լեցուն: Անձնական դերանուն: Առաջին մարդը:
- 7- Հիմա: Տառի մը անունը: Զէն:
- 8- Կրկնուած բաղաձայններ: Պատմութիւնը ուսումնասիրող:
- 9- Հակառակ՝ հարցական դերանուն:
- 10- Հակառակ՝ ամուսինը մահացած կին: Ապիկար:
- 11- Հակառակ՝ տարածքի միաւոր: Տառի մը անունը: Հակառակ իգական օտար անուն:
- 12- Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչի հայրը: Խորք: Յերել:

ՍՈՒՏՈՔՈՒ (ՄՍ 311)

Տեղաւորէ՛ (1-9) թուանշանները (9x9) քառակուսիներուն մէջ այնպէս, որ իւրաքանչիւր հորիզոնական եւ ուղղահայեաց տողի մէջ, ինչպէս նաեւ (3x3) տուփիկի մէջ մէկ անգամ արձանագրուին:

			8	9	7			
	4					9		3
	2				6		5	7
					3			8
4	5						2	1
7			5					
1			2			3		6
9		4					7	
			7	5	4			9



Պատրաստեց Մարինա Զիւրաբեան-Պողիկեան

ՊԱՅՈՒԱԾ ԲԱՌ (ՄՊ 82)

Մուշեղ Իշխանի ստեղծագործութիւնները քննելով գտե՛ք պահուած բառը: Պահուած բառը 7 տառերէ կը բաղկանայ եւ կը ներկայացնէ Մուշեղ Իշխանի ստեղծագործութիւններէն մէկը:

տ	հ	ա	յ	ա	ս	տ	ա	ն	մ
ե	ն	հ	ա	մ	ա	բ	ս	դ	ա
կ	բ	ւ	լ	ն	յ	ս	ի	ծ	ն
ե	ե	ա	ն	ա	պ	ե	կ	ն	կ
ե	ւ	ա	զ	ե	շ	ւ	ս	ւ	ն
բ	ա	ս	ն	հ	բ	ն	ն	ա	ւ
գ	ն	է	ւ	բ	ա	ն	ւ	բ	թ
բ	ն	բ	բ	ա	ն	ց	ւ	ն	ի
մ	ե	ն	ն	ի	լ	բ	ի	մ	ւ
մ	ն	ա	ս	բ	ա	բ	ն	վ	ն

«Մեռնիլը Որբան Դժուար Է», «Հացի Եւ Լոյսի Համար», «Տուներու Երգը», «Կեանք Եւ Երազ», «Հայաստան», «Ոսկի Աշուն», «Մասս Բարով Մանկութիւն»

ԼՈՒԾՈՒՄՆԵՐ

ԽԱԶԲԱՌ (ՄՆ 311)

ՍՈՒՏՈՔՈՒ (ՄՍ 310)

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	ճ	զ	ն	ա	ւ	ն	բ	ն	ւ	խ	տ	
2	ե	բ	ա	զ	ա	զ	ա	բ	մ	ա	ն	
3	մ	ա	ի	ն	ա	խ	ն	ա	ն	ա		
4	ե	տ	ա	ն	ի	ւ	կ	ն	դ	ն		
5	լ	ն	բ	տ	ա	ւ	ա	զ	ա	կ		
6	ւ	ա	լ	ի	ն	մ	ա	դ	ա			
7	ա	ն	ա	տ	ա	կ	ա	տ	ա	լ		
8	ն	ա	բ	ա	ն	է	տ	ա				
9	ա	կ	ն	ա	բ	կ	կ	ե	ա	լ		
10	հ	ն	ա	կ	ա	բ	կ	ա	տ	ն	ի	
11	ի	կ	բ	ի	յ	ն	բ					
12	տ	բ	ա	մ	ա	զ	ի	ծ	խ			

1	6	8	3	2	5	4	9	7
9	4	7	1	8	6	5	3	2
5	2	3	4	9	7	1	8	6
4	3	9	5	6	8	7	2	1
6	8	2	7	1	4	9	5	3
7	5	1	2	3	9	6	4	8
2	1	6	9	5	3	8	7	4
3	7	5	8	4	1	2	6	9
8	9	4	6	7	2	3	1	5

ՊԱՅՈՒԱԾ ԲԱՌ (ՄՊ 81)

Պահուած բառը՝ «Խեղդամահ»

ԱՆԵԼ...

Սկիզբ՝ էջ 8

Տնցումներէ ետք լուծումները կրկնակի ուրախութիւն կ'առթեն մարդ արարածին: Այդպէս ալ եղաւ, աւելի բարձր տրամադրութեամբ յանձնեցի քննութիւնս, որ իմ ակնկալածէն աւելի դիւրին էր: Դուրս ելայ սրահէն, ապա նաեւ համալսարանի շէնքէն ու շարունակեցի քալել: Պահ մը կանգ առնելէս ետք հանրակառք մը երեցաւ, բարձրացայ ու նստայ վարորդին ետեւը: Վերջին հրաժեշտս տուի մետաղեայ դրամի իւրաքանչիւր հիւլէին ու քաղցր ժպիտով մը ձեռքս երկարեցի ու վարորդին յանձնեցի գայն: Մարդը շուարած ենթադրեց, թէ ծաղրի առարկայ կը դարձնեմ գինք (տուրիական 50 լիրան նախկին 1 լիրային կը նմա-

նի), բայց գայն գնելէ ետք չար ժպիտ մը գծուեցաւ դէմքին:
 - Կը հաւատա՞ս, առաջին անգամս է, որ ձեռքս կ'անցնի այս դրամատեսակը,- ըսաւ վարորդը կիսով մը դէպի ինձի շրջելով:
 - Եթէ հետոս ուրիշը ըլլար, վստահ որ ասիկա քեզի չ'էի տար,- մրթմրթացի:
 Ուրախ էի: Ուրախ էր: Յաջորդ օրը պատահածը դասընկերուհիս պատմեցի, երրորդ ուրախացողը ինք եղաւ:
 Վերջինս, անկասկած, ամենէն ուրախն էր, քանի որ իր տուածը նպատակի մը ծառայած էր:
 Մէկ քարով երեք թռչուն...
 Յիշատա՞կ...
 Յիշատակները վառ կը մնան հոգիներուն մէջ: Յիշատակները ապրումներ են, օրեր են, պահեր են...
 Յիշատակը ոգի է, ոչ թէ տարր:

ԻՆՉ ԿՐՄԵՆ ԱՍՏՂԵՐԸ

- 

ԽՈՅ
Խճողուած գործերով շաքաթ մը պիտի դիմաւորէք: Յաւելեալ շահ կրնաք ապահովել, եթէ կրկնապատկէք ձեր ճիգերը:
- 

ՑՈՒԼ
Ընկերային եւ յատկապէս սիրային գետնի վրայ տագնապ մը պիտի յաղթահարէք: Հետեւեցէք ձեր սրտին եւ ձեզ մէ մեծերու խորհուրդներուն:
- 

ԵՐԿՈՒՐԵԱԿ
Նոր մտքեր, նոր գաղափարներ ընկալելու պատրաստակամութիւն ունիք միշտ: Վիճաբանութեան մէջ մի՛ մտնէք սահմանափակ մտածողութիւն ունեցող անձերու հետ:
- 

ԽԵՅՁԵՏԻՆ
Մէկէ աւելի գործեր ստանձնելով ծանրաբեռնած էք դուք ձեզ: Առանձին աշխարհը կարելի չէ փոխել, գործակիցներ որոնեցէք:
- 

ԱՌԻԾ
Մի՛ թերագնահատէք ձեր ընկերներուն կարելիութիւնները: Գործակցութեան ոգիով աշխատեցէք միութեանկան ձեր կեանքին մէջ:
- 

ԿՈՅՍ
Դրական շրջան մըն է, բախտը ձեր կողքին պիտի ըլլայ այս օրերուն: Ձեր ժամանակը մի՛ վատնէք երկրորդական հարցերով:
- 

ԿՇԻՈՔ
Բարեւորութիւն էք եւ լաւատես: Աշխատանքային ծանր շաքաթ մը պիտի ունենաք, սակայն ձեր դրական յարաբերութիւնները եւ աշխատասիրութիւնը հեզասահ պիտի դարձնեն ամէն բան:
- 

ԿԱՐԻՃ
Սիրելիի մը կորուստին հետեւանքով հոգեկան ծանր պահեր կ'ապրիք այս շաքաթ: Ձանաքէք թէ-թեւցնէ՞ ձեր ճշունմները՝ հանգիստի եւ զբօսանքի ժամանակ տալով:
- 

ԱՐԵՂՍԱՌՐ
Ձեր առօրեայ պարտականութիւնները պիտի շատնան այս շրջանին: Պետք է սահմանափակուիք ձեզի տրուած ժամանակացոյցով:
- 

ԱՅԾԵՂՋԻՐ
Դրական շրջան մըն է տարբեր մարգերու մէջ: Անձնական գետնի վրայ մեծ գուրգուրանքի եւ սիրոյ պիտի արժանանաք: Հաճելի եւ ուրախ պահեր պիտի ապրիք ձեր ընկերներուն հետ:
- 

ՋՐՅՈՍ
Եթէ պետք ըլլայ, զիջումներ կատարեցէք, որպէսզի ձեր հարցերը լուծուին: Մի՛ թերանաք ձեր ընտանեկան պարտականութիւններուն մէջ: Բարեւաւեցէք ձեր ընկերային յարաբերութիւնները:
- 

ՋՈՒԿ
Յաջողութիւն մը պիտի արձանագրէք ձեր գործին մէջ: Յարգեցէք ձեր ժամադրութիւնները, որպէսզի հեզասահ ընթանան ձեր գործերը:

Հայաստանի Անկախութեան Վերահաստատման Տօնին Առիթով



ՀԱՐԱՏԱՑՆԵՆՔ ՄԵՐ ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐԸ...



Հայաստանի Հանրապետութեան Գրօժը

«Հայաստանի Հանրապետութեան պետական դրօշին մասին» օրէնք ընդունուած է Գերագոյն խորհուրդին կողմէ 24 Օգոստոս 1990-ին:
27 Նոյեմբեր 2005-ին ՀՀ Սահմանադրութեան բարեփոխումներէն ետք, 15 Յունիս 2006-ին ընդունուած է «ՀՀ դրօշի մասին» նոր օրէնքը:
Հայաստանի Հանրապետութեան դրօշը Հայաստանի Հանրապետութեան պետական խորհրդանշաններէն է: Հայաստանի Հանրապետութեան դրօշը եռագոյն է՝ հորիզոնական կարմիր, կապույտ, նարնջագոյն, հաւասար շերտերով: Կարմիր գոյնը կը խորհրդանշէ Հայկական բարձրաւանդակը, հայ ժողովուրդին մշտական պայքարը յարատեւելու, պահպանելու համար Հայաստանի անկախութիւնը, ազատութիւնը եւ քրիստոնէական հաւատքը: Կապույտ գոյնը կը խորհրդանշէ հայ ժողովուրդին ապրելու կամքը խաղաղ երկնքի ներքեւ: Նարնջագոյնը կը խորհրդանշէ հայ ժողովուրդին արարչական տաղանդը եւ աշխատասիրութիւնը: Դրօշի լայնքին՝ երկայնքին չափերու յարաբերութիւնը 1:2- է:

Հայաստանի Հանրապետութեան Զինանշանը



«Հայաստանի Հանրապետութեան պետական զինանշանի մասին» օրէնքը ընդունուած է Գերագոյն խորհուրդին կողմէ 19 Ապրիլ 1992-ին:
Վերականգնուած է Հայաստանի Առաջին Հանրապետութեան /1918-1920/ զինանշանը, որուն հեղինակներն են ճարտարապետ Ալեքսանդր Թամանեան եւ գեղանկարիչ Յակոբ Գոջոյեան:
27 Նոյեմբեր 2005-ին ՀՀ Սահմանադրութեան բարեփոխումներէն ետք, 15 Յունիս 2006-ին ընդունուած է «ՀՀ զինանշանի մասին» նոր օրէնքը: Հայաստանի Հանրապետութեան զինանշանը Հայաստանի Հանրապետութեան պետական խորհրդանշաններէն է: Հայաստանի Հանրապետութեան զինանշանը հետեւեալ մասերէն կը բաղկանայ, կեդրոնը՝ վահանի վրայ պատկերուած են Արարատ լեռը՝ Նոյի տապանով եւ պատմական Հայաստանի թագաւորութիւններէն չորսին՝ վերէն դեպի ձախ՝ Բագրատունիներու, վերէն դեպի աջ՝ Արշակունիներու, ներքեւէն դեպի ձախ՝ Արտաշեսեաններու, ներքեւէն դեպի աջ՝ Ռոբինեաններուն զինանշանները: Վահանը կը պահպանեն արծիւը (ձախէն) եւ առիւծը (աջէն), իսկ վահանին տակ պատկերուած են սուր, ճիւղ, հասկերու խուրճ, շղթայ եւ ժապաւեն: Հայաստանի Հանրապետութեան զինանշանի հիմնական գոյնը ոսկեգոյնն է, պատմական Հայաստանի թագաւորութիւններունը՝ վերէն՝ ձախ՝ կարմիր, վերէն աջ՝ կապույտ, ներքեւէն ձախ՝ կապույտ, ներքեւէն աջ՝ կարմիր, իսկ կեդրոնը՝ վահանին վրայ պատկերուած Արարատ լեռը՝ Նարնջագոյն: Այս գոյները կը խորհրդանշեն Հայաստանի Հանրապետութեան դրօշին գոյները:

Քայլերգը

Հայաստանի Հանրապետութեան Գերագոյն խորհուրդին 1 Յունիսի 1991-ի որոշումով, որպէս երկրի քայլերգ ընդունուած է Հայաստանի Առաջին Հանրապետութեան /1918-1920/ քայլերգը: 25 Դեկտեմբեր 2006-ին ընդունուած է «Հայաստանի Հանրապետութեան օրհներգի մասին» ՀՀ օրէնքը: ՀՀ քայլերգը «Մեր Հայրենիքն» է: Բառերուն հեղինակն է Միքայել Նալպանտեան, իսկ երաժշտութեան՝ Բարսեղ Կանաչեան:

«Մեր Հայրենիք»

**Մեր Հայրենիք, ազատ անկախ,
Որ ապրել է դարձ դար
Իւր որդիքը արդ կանչում են
Ազատ, անկախ Հայաստան:**

**Ահա եղբայր քեզ մի դրօշ,
Չոր իմ ձեռքով գործեցի
Գիշերները ես քուն չեղայ,
Արտասուքով լուացի:**

**Նայիր նրան երեք գոյնով,
Նուիրական մէկ նշան
Թող փողփողի թշնամու դեմ
Թող միշտ պանծայ Հայաստան:**

**Ամենայն տեղ մահը մի է
Մարդ մի անգամ պիտ մեռնի,
Բայց երանի՜ որ իւր ազգի
Ազատութեան կը զոհուի:**



ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԻՍԿԱԿԱՆ...

Մկրտչի 12 5

Քական բանավեճերուն մէջ իրենց իւրայատուկ տեղերը եւ վերջապահումները ապրեցան կիներու դէմ բռնարարքներու կանխարգիլման միջազգային համաձայնագիրը եւ անոր ետին քողարկուած՝ իրական ու ենթադրեալ ընկերային հարցերը, կաթողիկոսն ու մասամբ նորին: Զինսայուեցան Արցախն ու անվերջութեան կառոյցները...:

Հասնինք ԲՈՒՆ ԶԱՐՏՈՒՄԻՆ: Շուրջ 30 տարի առաջ իր անկախութիւնը վերանուաճած Հայաստանը չունի իսկական մարտահրաւերներ, որոնք լուծումներու եւ դարմանումի կը սպասեն, մինչ իշխանութիւնն ու հակադիրներ առաւելաբար տարուած են չքաղաքականացուելիքն ալ քաղաքականացնելու տենդով: Ի վերջոյ, ունինք ափ մը հայրենիք եւ բուն մը ժողովուրդ, որոնք արժանի են ասկէ շատ անելի լաւին:

Դիւրին է եւ խուսափողական՝ ըսել որ այսօրուան աշխարհը իտեալական տեղ մը չէ, ամէն երկրի մէջ այս է վիճակը, մինչեւ իսկ կառավարութիւններ կ'երկփեղկուին, կը լուծարուին, նոր համաձայնութիւններ (քալիստի) մարմին կ'առնեն ամէնէն կոճատ ձեւերով: Կարելի է հազար ու մէկ «արդարացուցիչ» օրինակներ յառաջ քշուիլ, թէ՛ եւրոպական երկիրներու մէջ գաղթականներու ողբերգութիւնները կամ Եւրոպական Միութենէն Անգլիոյ դուրս գալու հարցերը կառավարական տագնապներու պատճառ կ'ըլլան, այլ երկիրներու մէջ ալ հանրային պաշարներու օգտագործման-շահարկման ու քարիւղի տեղափոխութեան միջոցներու մասին «պատերազմներ» տեղի կ'ունենան, Ամազոնի անտառներուն հրդեհներն իսկ կը քաղաքականացուին: Կ'ընդունինք. քաղաքականացումը մեր դարու խորագիրներէն մէկն է, կարծեք թէ Արիստոտելը իր ատենին այս մտածելակերպով ըսած ըլլար, թէ «մարդը քաղաքական կենդանի-արարած է»...: Սակայն տրամաբանութիւնը տեղ մը պէտք է իր խօսքը ըսէ, սահմանագ անցումին անդրադառնալու ազդակ ըլլայ:

Այո՛, երբ կան հակադրութիւններ՝ անոնց միջեւ բախումէն պէտք է նաեւ դրական բան դուրս գայ, հակաճառութիւններն ու մրցակցութիւնները պէտք է նաեւ բարիք բաշխեն մարդոց. որովհետեւ որեւէ կուսակցութիւն կամ կառավարական խմբակցութիւն կը կազմուի, պէտք է կազմուի ՅՍՍԿԿ ԾՐԱԳԻՐՈՎ ու ՆՊՏԱԿԱՆԵՐՈՎ, հիմնական հասցէ ունենալով երկրին ու ժողովուրդին բարօրութիւնը, յառաջդիմութիւնը: Յաճախ ակնատես կ'ըլլանք ֆուրթայոյի մրցումներու, ուր հզօր դասուած խումբ մը շատ լաւ խաղարկութիւն կ'ունենայ, կը տիրապետէ դաշտին եւ կը հմայէ մարզասէր գանգուածը, սակայն ի վերջոյ կէտ մը կամ երկու կը ստանայ բերդէն ներս եւ պարտուած կը հե-

ռանայ դաշտէն: Հայրենիքն ու քաղաքական գործը ֆուրթայոյ չեն, սակայն գոյգ դաշտերուն մէջ խաղացողներու յաջողութեան մէջ տեղ մը հասարակաց գիծեր, նմանութիւններ կարելի է տեսնել (ի մտի չունինք «ֆուրթայոյին քաղաքականութիւնը»):

Դրական իրագործումները ողջունելի են միշտ, սակայն պէտք չէ մոռնալ, որ պետական պատասխանատուներու՝ իշխանաւորներու ամէնէն տարրական ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ է ատիկա, եւ անոր համար մէկը բարենիշ պէտք չէ ակնկալել: Նոր իրագործումները անելի՛ արդիւնաւոր ու աշխոյժ եղած են, երբ նախորդին կողմէ հաստատուած հիմքերը եղած են տոկոս: Իշխանութիւն մը անելի՛ յաջողութիւն արձանագրած է, երբ գտած է ձեւերը մինչեւ իսկ ամէնէն սուր կերպով իրեն հակադրողներուն հետ գործակցութեան: Նման ուղիներ քաղաքական բառարանին մէջ մտած են «համակեցութիւն» (cohabitation) անուով (խօսքը կը վերաբերի կուսակցութեանց ու խմբաւորումներու, եւ ոչ թէ անհատներու): Այլ խօսքով, քաղաքական կեանքին մէջ պէտք է վերականգնել ԳԱՂԱՓԱՐԻՆ կարեւորութիւնն ու արժեքը, գաղափարական մրցակցութիւնը. այս ընելու համար, կարեւոր դեր վերապահուած է Միտքի մարդոց՝ մտաւորականութեան, որ վերջին տարիներուն կը մնայ գլխաւոր բացական, նաեւ մամուլին, որ կը գտնուի «չորրորդ իշխանութիւն» ըլլալու առաքելութիւնը վերականգնելու հրամայականին դիմաց, ինքզինք ձերբազատելով իշխանութեան պաշտպանի կամ դատաւիտոյի վարքագիծէն:

Քաղաքականացումի այս ոչ-արդիւնաւոր վիճակին մէջ, ալ ի՛նչ խօսք՝ մշակութային ինքնուրոյնութեան, լեզուի պահպանման-մաքրագտման եւ նոր սերունդներու առողջ դաստիարակութեան նման «մանր հարցեր» ու մասին: Այդ ոլորտներուն մէջ ալ յառաջխաղացքի փորձեր կը մնան յաճախ «բաժակ մը ջուրի մէջ փոթորիկ» ին ազդեցութեան տակ:

Հայաստանի հանրապետութեան հիմնադիրները եւ անկախութեան վերահաստատումը իրականացնողները արդար սպասումներ ունին այսօրուան ու վաղուան բոլոր սերունդներէն՝ իշխանաւորէն ու ընդդիմադիրէն՝ հաւասարապէս: Հանրապետութիւնը արարողներէն շատեր, ինչպէս Արցախի անկախութիւնը կերտողներն ու անոնց աւանդը պահպանողները իրենց կեանքով քուէարկեցին այս սպասումներու տակ: Այդ աւանդներուն եւ սպասումներուն գործնապէս ընդառաջելով է որ կ'իրականանայ իսկական յեղափոխութիւնն ու ճամբայ կ'ելլէ իսկական բարեշրջումը, կը կիրարկուին ընկերային արդարութիւնն ու երկրի հարստութեանց ու կարողականութեանց համաչափ բաշխումը, որքան ալ որ խոչընդոտող ըլլան

ներքին, շրջանային ու միջազգային գործօնները: Բոլորս միասնաբար, ներառեալ սփիւռքը, կը գտնուինք ազնիւ մարտահրաւերի մը դէմ յանդիման. ձերբազատիլ անցեալին պատանդ մնալու «տրամաբանութենէն», մինչեւ իսկ համայնավար իշխանութիւններուն անբաղձալի ժառանգութեանց պատանդ մնալու վիճակէն, այլ միասնաբար տեղափոխուինք կարելի գործակցութեան, ազնիւ մրցակցութեան դաշտը, երաշխաւորելով բոլորին համար ցանկալի՝ բարեշրջական երթին շարունակութիւնը եւ յաջողութիւնը, հայկական պետականութեան, անոր անվտանգութեան ամրապնդումն ու զարգացումը: Նման մտածում մեզ չի դնէր արտերկրային երազանքներու դաշտին մէջ, այլ հրաւեր է իսկական հայրենակերտումի զարթոնքի:

«ԳԻՄ» ԵՒ...

Մկրտչի 12 9

արձակագրուի ու մանկագիր Ատրիէ Տատրեանի (1913-2002) վէպերէն մէկուն խորագիրը ատիկա՛ կը յուշէ մեզի, - «ԳԵՆԵՆԻ Ծամբուն Կրայ» (Իսթանպուլ, 1966):

Այս բաւական երկար պտոյտէն ետք, հիմա իմ ընթերցողները պիտի ակնկալեն որ քերականական քանի մը օրէնքներ յիշեցնեմ իրենց, որպէսզի նկատի ունենան զանոնք իբր հիմ եւ ուղեցոյց՝ «ԳԻՄ» ի ու «ԵՄ» ի գործածութեան համար:

Ամիջապէս խոստովանիմ սակայն, որ «ԳԻՄ» ի ու «ԵՄ» ի քերականական եւ ուղղագրական օրէնքները, ոճբախտաբար, բացարձակ չեն, որովհետեւ իւրաքանչիւր օրէնք իր դիմաց ունի «հակաօրինական» կիրարկումներու երկար շարք մը...: Այնուամենայնիւ, թուեց քանի մը օրինաչափութիւններ.

ա) Բառերու վերջաւորութեան՝ **Կ** ինչիւնը ընդհանրապէս «ԳԻՄ» պէտք է գրել, եթէ տուեալ բառը ածանցումի կամ բարդումի պարագային ԿԸ ՊԱՅԵ այդ «ԳԻՄ»-ը: Օրինակ՝

նակ՝ թագ (թագաւոր), ծագ (ծագում), վտանգ (վտանգաւոր), ժառանգ (ժառանգորդ): «ԵՄ»-ին պարագան հակառակն է: Այսինքն՝ «ԵՄ»-ով վերջացող բառերը ածանցումի կամ բարդումի ատեն ԿԸ ԿՈՐՄՆՆԵՆ այդտառը: Օրինակ՝ վանք (վանական), փառք (փառասեր), դիրք (դիրութիւն), գիրք (գրադարան), զէնք (զինագործ, զինարան), վերք (վիրաւոր), մօրուք (մօրուսաւոր), բարք (բարոյական):

բ) «Բ» գիրէն ետք ընդհանրապէս «գ» կու գայ: Օրինակ՝ երգ, թարգման, կարգ, մարգարէ, մարգրիտ, պարգեւ, Սարգիս, արգանդ, արգելք, բուրգ, յարգել, միրգ եւ այլն: Բայց բացառութիւններն ալ քիչ չեն. - թուրք, արքայ, հերքել, սարքել, հետաքրքրութիւն եւ այլն:

գ) «Ն» գիրէն ետք ընդհանրապէս «գ» կու գայ: Օրինակ՝ գանգ, գանգատ, նահանգ, սրինգ, հանգիստ, յանգ, երանգ, անգղ, թանգարան, հինգ, հրահանգ, վարունգ, եղունգ եւ այլն: Նկատի չունենալ զէնք, հանք, ջանք, կեանք եւ ասոնց նման բառերը, որոնք օրէնքը չեն խախտեր, քանի որ այդտեղի «ք»-ն պարզապէս ածանց է:

դ) «Չ» գիրէն ետք ընդհանրապէս «գ» կու գայ: Օրինակ՝ ազգ, զգալ, զգոյշ, զգեստ:

ե) Ձայնաւոր տառերէ ետք ընդհանրապէս «գ» կու գայ: Օրինակ՝ աւագ, արագ, ձագ, պատարագ, հագնիլ, կարագ, ագաւ, երկրագագել, ճագ, վագր, վայրագ, էգ, սեգ, ճիգ, գոգնոց, հոգի, յոգնակի, շոգի, սուգ, օգնել եւ այլն: Սակայն հոս եւս բացառութիւնները թիւով քիչ չեն ու կը խանգարեն մայր օրէնքը: Օրինակ՝ աքլոր, մաքլոր, աքսոր, առաքեալ, մետաքս, հաւաքել, քաղաք, փափաք, ցամաք, սայթաքիլ, երեք, երեք արժեք, փոքր, թոք, բորբոքիլ...:

Ինչպէս կը տեսնեք, դիւրին չէ «ԳԻՄ-ԵՄ»-ի ուղղագրութեան իւրացումը: Օրէնքները միայն մասամբ կրնան օժանդակել կամ աջակից դառնալ մեզի: Այս առնչութեամբ ամէնէն ապահով ու արդիւնաւետ ճիգը պիտի ըլլայ ԱՄԵՆՕՐԵԿՅ ընթերցումը, ՅԱՐՏԵՒՆ ընթերցումը...:

«ԳԱՆՁԱՍԱՐ»

ՊԱՇՏՈՆԱԹԵՐԹԻ ԱՆՁՆԱԿԱԶՄ

- Խմբագիր՝ Զարմիկ Զիլվերշեյն-Պողիկեան
- Սրբագրիչներ՝ Զեփիւռ Պապիկեան-Աւագեան
- Յուշիկ Ղազարեան
- Ձեւաւորող՝ Յովսէփ Զալոյլեան
- Գրաշար՝ Անի Թովմալեան-Սարուխան
- Արաբերէն լուրերու թարգմանիչ՝ Մարէն Պապեան
- Կայքէջի պատասխանատու՝ Զրիստ Խրոյեան
- Լուրերու պատասխանատու՝ Լուսին Ապաճեան-Զիլվերշեյն
- Հաշուապահ՝ Սեւակ Կիլվանտեան

- Ծանուցողներէն եւ աշխատակիցներէն կը խնդրուի ծանուցումներն ու յօդուածները խմբագրատուն ուղարկել ամէնէն ուշը Երկուշաբթի օրերը:
- Նախընտրելի է յօդուածներն ու թղթակցութիւնները ուղարկել գրաշարուած:
- Խմբագրատուն ուղարկուած նիւթերը, հրատարակուին կամ ոչ, չեն վերադարձուիր:
- Խմբագրութեան վերապահուած է ստացուած յօդուածներու հրատարակելու կամ չհրատարակելու որոշումը:
- Ձեր ծանուցումներն ու յայտարարութիւնները կարելի է հրապարակել «Գանձասար» ի տպագիր տարբերակին եւ կայքէջին միջոցով:



Ռաֆֆի Միլատեան

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ

ՀԵՆՐԻԿ ՄԻԻԹԱՐԵԱՆ ԻՐ ԱՌԱՋԻՆ ԿՈՒՐ ՆՇԱՆԱԿԵՑ

Իտալիոյ Ա. Մրցումներու շարքին 3-րդ փուլին, Ռոմա յաջողեցաւ պարտութեան մատնել Սասուոլօն՝ 4 - 2 արդիւնքով: Հայաստանի հաւաքակաւի խմբապետ Հենրիկ Միլիթարեան իր նոր խումբին հետ առաջին մաս-



նակցութիւնը բերելով անդրանիկ կողմ Նշանակեց: Խաղի առաջին կիտուն հողատերերը տիրապետեցին խաղարկութեան եւ 12-րդ վայրկեանին առաջին կողմ Նշանակեցին, որմէ ութը վայրկեան անց կողմ կրկնապատկեց պոսնիացի խաղացող Էտին Չելօն: 22-րդ վայրկեանին Հենրիկ Միլիթարեան ստանալով գնդակը, ձախ ոտքի շեշտակի հարուածով գրաւեց մրցակիցին դարպասը եւ կատարեց իտալական ախոյեանութեան հետ իր կողմը: 10 վայրկեան ետք Ռոմայի չորրորդ կողմ արձանագրեց Զլայվերտը: Յատկանշական էին Պելլերինիի 3 կոլային փոխանցումները: Խաղի երկրորդ կիտուն, մրցակիցները աշխուժացան եւ Պերարտիի միջոցով արձանագրեցին երկու կոլ, որոնցմէ մէկը եղաւ տուգանային հարուածով:

ՍՊԱՆԻՑ ՊԱՍԵԹԻ ՀԱՄԱԶԿԱՆԸ՝ ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՆՈՅՏԱՆ

Հինաստանի մայրաքաղաք Փիքինի մէջ աւարտեցաւ համաշխարհային պասքեթի ախոյեանութիւնը, որուն տիտղոսին արժանացաւ Սպանիան, աարտական մրցումին պարտութեան մատնելով Արժանթինը՝ 75 - 95 արդիւնքով:



Հանդիպումին տեւողութեան, սպանացիները տիրապետեցին խաղին եւ յաջողեցան ցնցել մրցակիցին կողովը դաշտի տարբեր անկիւններէն: Սոյն ախոյեանութեան Սպանիոյ հաւաքակաւը կրցաւ արձանագրել ութը յաղթանակ, որուն շնորհիւ իր պատմութեան մէջ երկրորդ անգամ ըլլալով կրցաւ տիրանալ համաշխարհային ախոյեանութեան: Ան նախապէս աշխարհի ախոյեան հանդիսացած էր 2006-ին

ՄԱՅՔԸՆ ԵՈՒՄԱՆԸՐ ԿՐԿԻՆ ԱԶԵՐԸ ԲԱՅԱՒ

Չորեքշաբթի, 11 Սեպտեմբերին, միջազգային մարզական գլխաւոր լուրը դարձաւ «Ֆորմիլա-1»-ի աշխարհի ախոյեան գերմանացի Մայքլ Շումպերի մահաքունէն արթննալը: 2013-էն ի վեր մահաքունի մէջ եղող մարզիկը վերագտաւ իր գիտակցութիւնը: Այս մասին յայտնեց Փարիզի ճորճ Փոմփիտով անուան հիւանդանոցի հիւանդապահներէն մէկը, որ ներկայ եղաւ

անուանի մարզիկին վիրահատութեան: Շումպերը 9 Սեպտեմբերին գաղտնի տեղափոխուած էր հիւանդանոցի յատուկ մէկ յարկաբաժինը, ուր ենթարկուած էր սրտի բջիջներու ներդրման վիրահատութեան: Ըստ



Նախնական տուեալներու, անոր բժշկական քննութիւնները դրական արդիւնք ցոյց տուած են: Մահաքունէն դուրս գալէ ետք, անոր այցելած են նախկին մարզական տնօրէն Ժան Տոթը, նշանաւոր վարորդներ Ալէն Պրոստն ու Ժան Ալեգիս:

ԼԻՈՆԷԼ ՄԵՍՍԻ ՎԵՐՍԿԱՍԻ ՓՈՐՁԵՐԸ

Պարսելոնայի արժանիքի խաղացող Լիոնել Մեսսի Կիրակի օր ֆութպոլի դաշտ վերադառնալով վերամիացաւ խումբի մարզումներուն: Ան շուրջ երկու ամիս է Վեր կը բացակայէր մրցումներէն ծանր վնասուածքի մը հետեւանքով, սակայն միշտ ներկայ էր որպէս հանդիսատես, իրեն կ'ընկերակցէին իր մանչերը: Մեսսիի կողքին կը բացակայէր նաեւ Լուիս Սուարեզը, բայց ան շաբաթ օր մաս կազմեց Պարսելոնա-Վալենսիա մրցումին եւ 2 կոլ նշանակեց:



Տիկին Նագելի Ազգեան Եւ Չաւակունց Տիկին Անի Ազգեան Եւ Չաւակունց

Իրենց շնորհակալութիւնը կը յայտնեն՝

Բերիոյ Հայոց Թեմի Բարեջան Առաջնորդ Գերաշնորհ Ս. Մասիս Ս. Եպս. Չօպուեանին, Բահանայից Դասուն, Թեմի Ազգ. Վարչութեան, Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ Թաղականութեան



Եւ բոլոր անոնց, որոնք անձամբ, ծաղկեպսակով, հեռաձայնով, համացանցով, ցաւակցական գիրքով կամ նուիրատուութեամբ մասնակից դարձան իրենց զակին, ամուսնոյն, հօր, եղբօր եւ հարազատին,

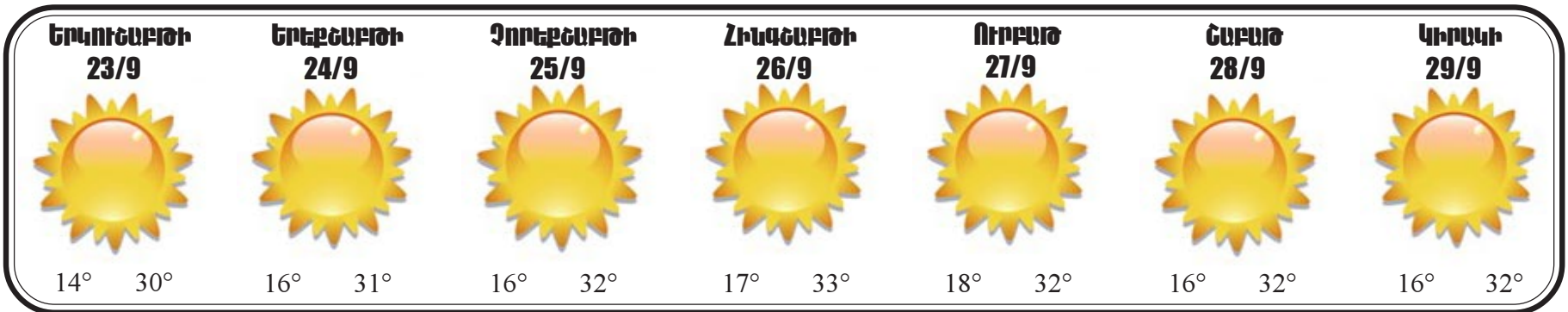
ՀԱՆԳՈՒՅԵԱԼ ԳԵՈՐԳ Ա. ԱԶԷՉԵԱՆԻ

մահուան սուգին:

Հանգուցեալին մահուան քառասունցի Հոգեհանգստեան Պաշտօնը տեղի պիտի ունենայ Կիրակի, 29 Սեպտեմբեր 2019-ին, Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ մէջ, առաւօտեան ժամը 10:30-ին, յաւարտ Ս. Պատարագին:

Յիշատակն Արդարոց Օրհնութեամբ Եղիցի:
ԾԱՆՕԹ.

*Ցաւակցութիւնները կ'ընդունուին եկեղեցւոյ ներքնասարահէն ներս: **Ներկայս ընդունիլ իբրեւ անձնական հրաւեր:**



ԽԱՎԵՐԱՅԻ ՏՕՆԻՆ ԱՌԻԹՈՎ ՀԱՆԴԻՍԱԽՈՐ Ս. ԵՒ ԱՆՄԱՀ ԴԱՏԱՐԱԳ

Խաչվերացը Հայ եկեղեցույ հինգ տաղաւար տօներէն վերջինն է: Առաքելալին բառերով, Զրիստոսի Խաչով պարծենալու եւ սիրոյ սկզբունքով ապրելու քաղցր հրաւեր է:

Արդարեւ, Կիրակի, 15 Սեպտեմբեր 2019-ին, առաւօտեան ժամը 10:00-ին, Խաչվերացի տօնին առիթով Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցույ մէջ Ս. Եւ Անմահ Պատարագ մատուցեց Բերիոյ Հայոց Թեմի Առաջնորդ Գերշ. Տ. Մասիս Սրբ. Եպս. Չօպուեան: Ներկայ էին Ազգ. Վարչութեան ներկայացուցիչներ, եւ հաւատացեալներու հոծ բազմութիւն մը: Խորանը ռեհաններով, կանաչ ծածկոցով եւ վարագոյրով բարեգարգուած էր: Հոգեգրաւ պատկերը խաչով կերտուած նոր կեանքի խորհուրդը կը պարզէր: Ուխտաւոր բազմութիւնը երկիւղածութեամբ եւ աղօթքով մասնակից կը դառնար արարողութեան: Յընթացս Ս. Պատարագին տեղի ունեցաւ եկեղեցույ գալիքի աջակողմեան եւ ծախակողմեան դռներուն օծման արարողութիւնը, պատարագիչ սրբազան հօր ձեռամբ: Նոր դռները նուիրագործուեցան սրբալոյս միւռնոսով: Թափօրին մաս կազմեցին սարկաւազները, ազգայինները եւ դռներու

Ուստի, քրիստոնեայ աշխարհը հոգեւոր ցնծութեամբ կը պատուէ Սուրբ Խաչը, զայն նկատելով «Մարդու Որդիին» նշանը: Ան թելադրեց հաւատքով ընթանալ Խաչին ուղիէն, այ-



սինքն՝ անսակարկ սիրով ծառայել, Տիրոջ նկատմամբ խոնարհութիւն եւ հնազանդութիւն ցուցաբերել եւ նուիրումի հոգիով գործել, որպէսզի դառնանք Զրիստոսի արժանաւոր հետերդները եւ հաւատարիմ աշակերտները: Սրբազանը ներկայացուց եկե-



բարերար՝ տիար Գեորգ Պոյաճեանը իր ընտանեկան պարագաներով: Շարժառիթը խօսուն էր: Խաչվերացի խորհրդաւոր տօնով մխիթարուեցան հաւատացեալները, ի տես նոր դռներու տեղադրման եւ օծման հոգեշահ կարգին:

Առաջնորդ Սրբազան Հայրը իր պատգամը ուղղեց հաւատացեալ ժողովուրդին: Ան գոհութիւն վերառաքեց Աստուծոյ, որուն մարդասիրական խնամքին շնորհիւ կարելի եղաւ Խաչվերացի տօնին համախմբուիլ եւ միասիրտ աղօթք մատուցել: Սրբազան հայրը խաչի տօնին մասին խօսելով դիտել տուաւ, որ Ս. Խաչը աստուածային անհուն սիրոյ արտայայտիչն է: Զրիստոս հաշտութեան եւ խաղաղութեան ուխտը կնքեց իր պատուական արեան հեղուկով, բան մը, որ իրագործուեցաւ խաչով: Ահա թէ ինչո՞ւ եկեղեցին կը ցնծայ, Խաչին ընդմէջէն տեսնելով փրկութեան գերագանց շնորհքին յայտնութիւնը:

Սրբազան հայրը մասնաւորեց Խաչվերացին իւրայատուկ ըլլալը:

ղեցաշինութեան ծրագիրին յոյժ կարեւորութիւնը, որուն պերճախօս օրինակն է Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցույ նոր դռներուն տեղադրումը: Այս բարեպատեհ առիթով ան բարձր գնահատեց Պոյաճեան ընտանիքը, մաղթելով արեւշատութիւն եւ երկնային բարիքներով ծաղկուն օրեր. իսկ եկեղեցույ ընտանիքին՝ Թաղական Խորհուրդին, Տիկնանց Օծանդակ Մարմինին, Դպրաց Դասուն, յարակից յանձնախումբերուն եւ շրջանի պատասխանատուներուն, պըտղաբեր ծառայութիւն եւ բարեյաջող երթ:

Պատարագի աւարտին թափօրը «Ուրախ Լեր» շարականի երգեցողութեամբ ուղղութեամբ շրջափակ, ապա դպրաց դասը հնչեցուց «Կիլիկիա» մաղթերգը:

Թող Խաչ կրելու փափաքը շերմ մնայ իւրաքանչիւր հայորդիի հոգւոյն մէջ, որպէսզի Զրիստոսով կերտենք յուսաբեր եւ յաղթաբեր գալիքը, ի փառս Աստուծոյ եւ ի պանծացումս Հայ եկեղեցույ:

Խորէն Բահանայ Պերթիզեան

ԱՌԱՋՆՈՐԴ ՍՐԲԱԶԱՆ ՀԱՅՐԸ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ ՈՒՆԵՑԱՒ ՆԱՀԱՏԱԿՆԵՐՈՒ ԾՆՈՂՆԵՐՈՒՆ ՇԵՏ

Կիրակի, 15 Սեպտեմբերին, յետ Ս. Եւ Անմահ Պատարագին, կէսօրուան ժամը 12:00ին, Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցույ դահլիճէն ներս Բերիոյ Հայոց Թեմի Առաջնորդ Գերշ. Տ. Մասիս Սրբ. Եպս. Չօպուեան հալեպահայ նահատակներու ծնողներուն հետ: Հանդիպումին ներկայ էին Նաեւ Ազգ. Վարչութեան ներկայացուցիչները եւ եկեղեցույ Թաղական Խորհուրդի անդամները: Սըրբազան հայրը խրախուսեց նահատակներու ընտանիքներուն անդամները, յայտնելով որ տագնապի օրերուն հալեպահայերը եւս գոհեր տուին եւ պատերազմի դառնութիւնը ճաշակեցին: Ան յայտնեց, որ հաւաքը կը նպատակադրէ նահատակներուն յիշատակը յարգել եւ անոնց համար աղօթել: Մտերմիկ հանդիպումը մղիչ ուժ հաղիսացաւ յուսադրուելու եւ վերանորոգ թափով ապրելու կամքով գինուելու: Սրբազան հայրը դիտել տուաւ, որ անժամանակ մահուան գոյժերը եւ տխրահռչակ դէպքերը սուգի մատնած էին հալեպահայերը: Բնականաբար մնացողները բաժանումի կարօտով ապրեցան, վըրտակիր եղան, սակայն կրցան տոկալ եւ ներութեանց մէջ համբերել: Աստուծոյ կամքով հալեպահայը կառչած մնաց իր ինքնութեան եւ հաւատքին: Ուստի, այս առիթին ընդմէջէն միասիրտ կը պատուենք նահատակ հայորդիները, որոնց նկատմամբ մեր կապուածութիւնը պիտի մնայ անքակտելի:



Աւարտին տեղի ունեցաւ հիւրասիրութիւն եւ առնուեցան յիշատակի նկարներ: Թող պայծառ մնայ նահատակներուն յիշատակը: Աստուած Սուրբ Հոգիով մխիթարէ անոնց պարագաները:

ՍՈՒՐԻՈՅ ԴԱՏԱՆԵԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԳԱՄԻՇՆԻ «ԶԱԽԱՐԵԱՆ» ՄԱՍՆԱՃԻՂԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ԲԱՆԱԿՈՒՄԸ

Սուրիոյ Պատանեկան Միութեան Գամիշլիի «Զաւարեան» Մասնաճիղի տարեկան բանակումը տեղի ունեցաւ 5-8 Սեպտեմբեր 2019-ին, Կաթողիկէ Համայնքի Ս. Աստուածածին ուխտավայրին մէջ, կազմակերպութեամբ վարիչ եւ դաստիարակ կազմերուն, մասնակցութեամբ 44 պատանիներու:

Ու Մար Ահօ ուխտավայր, իսկ Կիրակի, 8 Սեպտեմբերի երեկոյեան ժամը 7:00-ին, Գամիշլիի ՀԱՇՄ-ի մարզադաշտին վրայ տեղի ունեցաւ անկողական խարուկահանդէսը, ներկայութեամբ Ճեզիրէի Հայոց Առաջնորդական Փոխանորդ Հոգշ. Տէր Լեւոն Աբղ. Եղիայեանի, Գերշ. Տէր Մեղրիկ Ս. Եպս. Բարիքեանի, հայ կաթողիկէ եւ առաքելական եկեղեցիներու քահանայ հայրերու, Պատկան Մարմինի, ազգային եւ միութեանական մարմիններու ներկա-



Բանակումը ուներ ամէնօրեայ օրակարգ, որ կ'ընդգրկէր դասախօսութիւն, երգի ուսուցում, մարզական խաղեր, քայլաշար եւ խարուկահանդէսի պատրաստութիւն: Բանակողները կազմ ու պատրաստ քայլաշարի էլան Ուրբաթ, 6 Սեպտեմբերին, դէպի Տըմսիա գիւ-

յացուցիչներուն, ինչպէս նաեւ պատանիներու ծնողներուն:

Պատանիները հանդէս եկան կազմակերպ շարքերով եւ ներկայացուցին բանակումի օրերու իրենց հաւաքական գործունէութեան համադր-

Բժշկի. Սարի Մելքոն
Շաբ. 19 11